

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIFLARDA YARDIMCI KAYNAK OLARAK
KULLANILAN ÜNİTE DERGİLERİNİN EĞİTSEL YÖNDEN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

143836

Ümit ERDOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ocak 2004

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ümit ERDOĞAN'ın, "İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Yardımcı Kaynak Olarak Kullanılan Ünite Dergilerinin Eğitsel Yönden Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" başlıklı tezi 15/01/2004 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Prof.Dr. Mustafa SAĞLAM	
Üye	: Prof.Dr. Şefik YAŞAR	
Üye	: Yrd.Doç.Dr. Kıymet SELVİ	

Prof.Dr. İlknur KEÇİK
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ümit ERDOĞAN'ın, "İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Yardımcı Kaynak Olarak Kullanılan Ünite Dergilerinin Eğitsel Yönden Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" başlıklı tezi 15/01/2004 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Prof.Dr. Mustafa SAĞLAM	
Üye	: Prof.Dr. Şefik YAŞAR	
Üye	: Yrd.Doç.Dr. Kıymet SELVİ	

Prof.Dr. İlknur KEÇİK
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIFLARDA YARDIMCI KAYNAK OLARAK KULLANILAN ÜNİTE DERGİLERİNİN EĞİTSEL YÖNDEN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ümit ERDOĞAN

Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ocak 2004

Danışman: Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM

Özellikle son yıllarda ilköğretim okullarında, beş yıl değiştirilmeden kullanım olanağı bulunan ders kitaplarının yanında ayrıntılı bir ünite içeriği sunan ünite dergilerinin kullanımı hayli artmıştır. İlköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin yardımcı kaynak olarak ünite dergilerini kullanmaları çeşitli nedenlere dayanmaktadır. Bu nedenlerin başında ünite dergilerinin ders kitaplarına oranla daha güncelleştirilmiş bilgi sunmaları ve daha çok alıştırmalara yer vermeleri gelmektedir. Ancak, ilköğretimin ilk beş sınıfında kullanımı günden güne artan ünite dergileri hakkında bugüne kadar yeterli sayıda bilimsel araştırma yapılmadığı görülmüştür. Ünite dergileriyle ilgili yapılmış olan araştırmaların çoğu, dergilerin seçimi ve kullanımıyla ilgili olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin ortaya konmasını amaçlayan araştırmalardır. Bu eksiklikten yola çıkılarak, özellikle ilköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında yoğun olarak kullanılmakta olan ünite dergilerinin eğitsel yönden yeterli olup olmadıklarının araştırılması gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarında kullanılan ünite dergilerinin öğretmen görüşlerine göre eğitsel yönden yeterli olup olmadığının ortaya konmasıdır.

Araştırma, 2001-2002 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki 45 ilköğretim okulunun dördüncü ve beşinci sınıflarında görev yapan 244 sınıf öğretmeninden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Tarama modelinde yapılan araştırmanın verileri, sınıf öğretmenlerine uygulanan bir anketle toplanmıştır. Toplam 45 maddeden oluşan anketle, ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin ders kitabına yardımcı kaynak olarak kullandıkları ünite dergilerinden “Ders Konularının İşlenişi”, “Dil Özellikleri ve Yazım Kuralları”, “Görsel Düzen”, “Hazırlık Çalışmaları” ve “Değerlendirme Çalışmaları” yönlerinden değerlendirilmesine yönelik görüşleri alınarak elde edilen veriler ışığında, sınıf öğretmenlerinin ünite dergilerinin eğitsel niteliğine yönelik görüşleri saptanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programından yararlanılmıştır. İstatistiksel teknik olarak frekans ve yüzde kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin ünite dergilerinin eğitsel niteliğini genel olarak yeterli buldukları görülmüştür.

ABSTRACT

THE EVALUATION OF UNIT JOURNALS, WHICH ARE USED AS
SUPPLEMENTARY MATERIALS IN THE FOURTH AND FIFTH OF
ELEMENTARY SCHOOLS, ACCORDING TO THE OPINIONS OF TEACHERS
IN TERMS OF EDUCATION

Ümit ERDOĞAN

Anadolu University Graduate School of Educational Sciences Department of
Educational Sciences Curriculum and Instruction Program

January 2004

Supervisor: Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM

Beside the course books, which are normally used during five years without being changed, the use of unit journals, which provide a largely unit content, has increased recently. At elementary schools classroom teachers used unit journals as helping book for a variety of reasons. At the beginning of these reasons unit journals present more current knowledge and include more studies than course books. Unit journals have been used in schools for a variety of reasons. Yet, it has been realized that there have not been enough number of studies on unit journals, which are increasingly used in the first cycle of elementary schools. Most of the studies regarding unit journals done are the studies which were aimed to suggest the directors, teachers and parents opinions about the choice and use of journals. So the lack of studies on unit journals with regards to education has been realized. Therefore, whether the unit terms of education should be determined.

The study was conducted with the data collected from 244 classroom teachers who teach the fourth and the fifth classroom in 45 elementary schools in Eskişehir in the school year of 2001-2002. The data of this study were collected through a questionnaire

designed for grade teachers. With the questionnaire consisting of 45 articles, the classroom teachers, opinions on unit journals which are used as supplementary materials regarding education were determined. With the data, the opinions of classroom teachers on unit journals, educational quality were identified. The analysis of the data was carried out by the SPSS computer programme, and of statistical techniques, the figures and percentage were used.

As a result of this study, it has been understood that classroom teachers, who teach in the first cycle of elementary schools, find the unit journals mostly sufficient.

ÖNSÖZ

Günümüzde temel öğretim ve öğrenme ortamı olarak kullanılan ders kitaplarının hızlı teknolojik gelişmeler ve yoğun bilgi artışı nedeniyle öğrencilerin öğrenmeleri gereken bilgileri karşılamada yetersiz kalmaları örgün eğitim kurumlarında çeşitli yardımcı ders materyallerinin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Özellikle ilköğretim okullarının ilk beş sınıfında ders kitaplarının yanı sıra öğrenci dergileri kapsamında yer alan ünite dergileri yoğun olarak kullanılmaktadır. Ancak bu kadar yaygın bir şekilde kullanılan ünite dergilerinin özellikle eğitsel nitelikleri hakkında bugüne kadar yeterli araştırmaların yapılmadığı görülmüştür.

Bu araştırmada, ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergilerinin öğretmen görüşlerine göre eğitsel yönden yeterliliğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarının, öncelikle öğretim-öğrenme süreçlerinde ünite dergilerini yardımcı ders aracı olarak kullanan sınıf öğretmenlerine, dergi seçiminde önemli bir belirleyici olan okul yöneticilerine, Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerine, dergi yayıncılarına, velilere ve diğer ilgililere yol göstereceği umulmaktadır.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde bir çok değerli kişinin önemli katkıları olmuştur. Araştırmanın her aşamasında bana yol gösteren, destek ve hoşgörüsünü hiçbir zaman esirgemeyen, özellikle gösterdiği üstün sabırdan dolayı tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM'a sonsuz teşekkür ederim.

Değerli katkılarıyla araştırmanın gerçekleşmesinde emeği geçen başta Prof. Dr. Bekir ÖZER, Prof. Dr. Şefik YAŞAR, Prof. Dr. Ersan SÖZER, Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN olmak üzere tüm eğitim bilimleri ve ilköğretim bölümü hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Araştırmanın yürütülmesi aşamasında değerli katkıları ve desteklerinden dolayı Yrd. Doç. Dr. Handan DEVECİ, Öğ. Gr. Dr. E.Aysin KÜÇÜKYILMAZ, Öğ. Gr. Meral GÜVEN ve Öğ. Gr. Bahadır ERİŞTİ, Arş. Gr. Dilruba KÜRÜM'e ve araştırma anketini yanıtlayarak bu araştırmanın gerçekleşmesine yardımcı olan Eskişehir il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ile araştırmaya destek veren herkese teşekkür ederim. Ayrıca yüksek lisans

öğrenimim ve tez çalışmalarım süresince sevgi, destek ve ilgileri ile her zaman yanımda olduklarını hissettiren eşim İlknur ERDOĞAN, annem Şükran ERDOĞAN, babam Cengiz ERDOĞAN, kardeşim Mustafa ERDOĞAN ile sevgili dostlarım Mehmet GÖKTEKİN, Yılmaz KABAK ve Özcan KARAYEMİŞ'e sonsuz teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Eskişehir, Ocak 2004

Ümit ERDOĞAN

ÖZGEÇMİŞ

Ümit ERDOĞAN

Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Öğrenim

Lisans	1995	Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Programı
Lise	1989	Bakırköy Ticaret Lisesi

İş

1999 - 2003	Metin Sönmez İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmeni
2003 -	Sultandere İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmeni

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı	: Eskişehir, 07.05.1973
Cinsiyet	: Erkek
Yabancı Dil	: İngilizce

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iii
YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
ÖZGEÇMİŞ	x
İÇİNDEKİLER	xi
ÇİZELGE LİSTESİ	xiii

BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Eğitimin Tanımı ve İşlevi.....	3
1.2. İlköğretim	4
1.2.1. İlköğretimin Amaçları	5
1.2.2. İlköğretimde Eğitimin İlkeleri.....	6
1.2.3. İçerik	7
1.2.4. Öğretme-Öğrenme Süreçleri	9
1.2.4.1. Öğrenci	9
1.2.4.2. Öğretmen	11
1.2.4.3. Yöntem ve Teknikler	12
1.2.4.4. Araç-Gereçler	14
1.2.5. Değerlendirme	16
1.3. İlköğretimde Araç-Gereç Kullanımı	18
1.3.1. Ders Kitapları	20
1.3.2. Ünite Dergileri	25
1.4. Sorun	29
1.5. Araştırmanın Amacı	31
1.6. Önem	31
1.7. Sayıtlar	32
1.8. Sınırlılıklar	33
1.9. Tanımlar	33

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	34
3. YÖNTEM	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Evren ve Örneklem	41
3.3. Verilerin Toplanması	44
3.4. Verilerin Çözümlemesi	46
4. BULGULAR VE YORUMLARI	48
4.1. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinde Ders Konularının İşlenişi İle İlgili Görüşleri	48
4.2. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Dil Özellikleri ve Yazım Kuralları İle İlgili Görüşleri	55
4.3. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Görsel Düzeni İle İlgili Görüşleri	58
4.4. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Hazırlık Çalışmaları İle İlgili Görüşleri	62
4.5. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Değerlendirme Çalışmaları İle İlgili Görüşleri	64
4.6. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Eğitsel Nitelikleriyle İlgili Diğer Görüşleri ve Önerileri	67
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	69
5.1. Sonuç	69
5.2. Öneriler	71
EKLER	
1. İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIFLARDA YARDIMCI KAYNAK OLARAK KULLANILAN ÜNİTE DERGİLERİNİN EĞİTSEL YÖNDEN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ ANKETİ	73
2. ARAŞTIRMA ANKETİNİ UYGULAMA İZİN BELGESİ	79
KAYNAKÇA	80

ÇİZELGE LİSTESİ

ÇİZELGE	<u>Sayfa</u>
1. İlköğretim Okulu Dersleri ve Haftalık Ders Saatleri	9
2. Araştırmanın Örnekleme	42
3. Örnekleme'deki Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri	43
4. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinde Ders Konularının İşlenişi İle İlgili Görüşleri	49
5. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Dil Özellikleri ve Yazım Kuralları İle İlgili Görüşleri	55
6. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Görsel Düzeni İle İlgili Görüşleri	59
7. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Hazırlık Çalışmaları İle İlgili Görüşleri	62
8. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Değerlendirme Çalışmaları İle İlgili Görüşleri	64

Birinci Bölüm

GİRİŞ

Eğitim, “biyokültürel ve sosyal” bir varlık olan insanın varoluşundan beri sürekli olagelmıştır (Gürkan, 2001, s.3). Başlangıçta sadece bireyin bireysel ve yaşamsal gereksinimlerini karşılayabilmesine dönük basit bilgi, beceri ve tutumların kazandırıldığı gelişigüzel eğitim etkinlikleri, zamanla bireylerin sosyal, ekonomik, kültürel ve teknolojik boyutları olan toplumsal bir ortamda yaşama ve bu yaşamın gerektirdiği bilgi, beceri ve tutuma sahip olma zorunlulukları nedeniyle, yerini planlı, düzenli, örgütlü ve denetimli eğitim süreçlerine bırakmıştır.

Bireylerin hem bireysel yaşamları hem de toplumsal yaşamları için gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırmanın sağlandığı temel eğitim ortamları olan okullarda eğitim etkinlikleri belli bir program çerçevesinde yürütülür. Okullarda uygulanan eğitim programında bireylere kazandırılacak hem bireyin kendisi için gerekli olan hem de toplum tarafından benimsenen davranışlar ile bu davranışların kazandırılmasına dönük içerik ve bu içeriğin sunulma süre ve biçimi ile öngörülen bu davranışların kazanılma düzeyinin belirlenmesine dönük etkinlikler yer alır. Bu anlamda okullar, toplumda yeni yetişen bireylere planlı, örgütlü ve denetimli eğitim-öğretim hizmetlerinin “öğretmen” olarak tanımlanan bu konuda uzmanlaşmış kişiler tarafından sunulduğu özel düzenlenmiş ortamlardır.

Kılıç ve Seven’in (2002, s.23) de belirttiği gibi öğretmenler, öğretimin temel öğelerindedir. Öğretimin gerçekleşmesi için kılavuzluk edendir. Öğretmenin rolünü yerine getirmesi, öğretimin başarısı için şarttır. Başarı da, öğretmenin donanımıyla yakından ilişkilidir.

Öğretmenin öğretim etkinliklerini başarıyla gerçekleştirebilmesi için eğitim programında belirtilen içeriğe uygun olarak hazırlanmış öğretim araçlarına gereksinimi vardır. Öğretim araçları, öğrencilerin öngörülen gerekli davranışları kazanmasında en uç

işlevi yerine getirir. Öğretim araçları çok çeşitli olmakla beraber sınıf ortamında çoğunlukla basılı ders araçları kullanılmaktadır. Bu ders araçlarının içinde ise en yaygın olarak kullanılanları da ders kitaplarıdır. Özellikle son yıllarda ülkemizde yarışmacı eğitim anlayışının giderek yoğunlaşması nedeniyle, özellikle ilköğretim ve ortaöğretim basamağında ders kitabına paralel yardımcı öğretim araçlarının kullanımı da hızla artmıştır.

İlköğretim basamağında ders kitabının yanı sıra yardımcı kaynak olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylı “Öğrenci Dergileri” adı altında toplanan ünite dergileri ve test dergileri gibi kaynaklar oldukça yoğun biçimde kullanılmaktadır. Günümüzde en küçük yerleşim birimlerindeki ilköğretim okullarına kadar yayılmış ve onlarca çeşidi olan ünite dergilerinin özellikle ilköğretimin ilk beş sınıfında her sınıf düzeyinde ve her eğitim ortamında kullanılması konusunda eğitim uzmanları, öğretmenler ve veliler arasında farklı görüşler vardır. Kimilerine göre ilköğretim basamağında ünite dergilerinin kullanılması ticari amaçlara dayanmakta; kimilerine göre de ünite dergilerinden, ders kitaplarına göre daha kapsamlı ve güncelleştirilmiş bilgi sundukları için ders kitaplarının yanı sıra temel yardımcı kaynak olarak yararlanılmaktadır. Bu farklı görüşlerin yanı sıra tartışılması gereken konu, ünite dergilerinin eğitsel niteliğidir. Ancak bugüne kadar ünite dergilerinin eğitsel nitelikleri konusunda kapsamlı bir araştırma yapılmamıştır. Bu nedenle, ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarında yardımcı ders aracı olarak kullanılan ünite dergilerinin eğitsel niteliğinin araştırılması gereklidir.

Bu gerekliliğe dayandırılan bu araştırmanın sorununu, ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarında öğretme-öğrenme süreçlerinde yardımcı ders aracı olarak kullanılan ünite dergilerinin “ders konularının işlenişi”, “dil özellikleri ve yazım kuralları”, “görsel düzen”, “hazırlık çalışmaları” ve “değerlendirme çalışmaları” yönünden nitelikleri konusunda öğretmen görüşlerinin belirlenmesi oluşturmaktadır.

Bu bölümde araştırma sorununun daha iyi anlaşılabilmesi için, eğitimin birey ve toplum yönünden önemine değinildikten sonra, tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de eğitim sisteminin ilk basamağını oluşturan ilköğretimin eğitim programında belirtilen amaçları, eğitim ilkeleri, içeriği ve öğretme-öğrenme süreçlerinin özellikleri, daha sonra da ünite

dergilerinin ilköğretimdeki yeri ile yasa ve yönetmeliklere göre taşınmaları gerekli nitelikleri ortaya konmuştur.

1.1. Eğitimin Tanımı ve İşlevi

Eğitim, en genel anlamıyla, toplumu oluşturan bireyleri belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçteki belli amaçlar, toplumun ve bireylerin istem ve gereksinimlerini yansıtır. Bu açıdan eğitim, hem toplumun varlığını hem de bireyin bu toplum içinde yaşamı sürdürebilmesinin temel aracıdır (Sağlam, 2001, s.78).

Eğitim sürecinin sonunda bireyin davranışlarında bir değişme olması beklenir. Bireyde davranış değişmesi, bireyin çevresiyle etkileşerek geçirdiği yaşantılar sonucunda oluşur ve bireyin davranışlarındaki bu değişmeler öğrenme ürünü olarak tanımlanır (Sağlam, 2001, s.79). Birey, doğumdan itibaren bir dizi davranışı, onun en yakın çevresini oluşturan anne, baba, kardeş ve diğer bireyler ile çeşitli nesnelere ve doğal koşullarla etkileşiminin sonucunda edinir. Bireyin çevresi ile etkileşiminin çoğu kez rastlantısal olduğu ve genel olarak “informal eğitim” olarak tanımlanan bu süreçte bireyin edindiği davranışlar bireysel ve toplumsal yaşamı için yeterli değildir. Bu nedenle bireyin bireysel ve toplumsal yaşamı için gerekli olan davranışlar ona kasıtlı olarak kazandırılır. Bu kasıtlı, planlı ve amaçlı davranış değiştirme süreci de “formal eğitim” olarak adlandırılır.

Her toplum, varlığını sürdürmek ve geleceğini güvenceye almak için kendini oluşturan bireylerin toplumda sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel özellikler ile kendisinde ve diğer toplumlarda oluşan bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda belirlenen bir dizi davranış biçimlerini edinerek yetişmeleri için gereken düzenlemeleri yaşar. Toplumda yeni yetişen bireylerin kazanmaları istenen bu davranış biçimleri eğitimin amaçlarını, bu amaçlara ulaşmak için yapılan düzenler de genel olarak formal eğitim süreçleri, bu süreçlerin gerçekleştirildiği özel düzenlenmiş ortamlar da eğitim kurumları yani okullar olarak tanımlanmaktadır. Okulların yerine getirmeleri gereken çeşitli görevleri vardır. Okulların bu görevini Sağlam (2001, s.78) şu şekilde açıklamaktadır:

Okulların görevi, yeni yetişen çocuklarda ve gençlerde bireysel ve toplumsal yaşam için gerekli görülen davranış değişikliklerini oluşturmaktır. Okullar bu görevlerini, bireyin ve toplumun özellikleri ve gereksinimleri dikkate alınarak hazırlanmış eğitim programları

yoluyla ve öğretmenler tarafından düzenlenen gerekli ve uygun öğrenme-öğretme etkinlikleriyle gerçekleştirir.

Genel anlamda toplumdaki bireylerin eğitilmesi görevini gerçekleştiren kurumların ortak adı olan okullar, ulusal eğitim sistemini oluştururlar. Her ülkede ulusal eğitim sistemi ve bu sistem içinde yer alan eğitim basamaklarının ve okulların örgütlenmesi bireylerin ve toplumun sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik gereksinmelerini karşılayabilecek şekilde düzenlenir. Örneğin, okulöncesi eğitimde çocuğun fiziksel, bilişsel ve psikososyal gelişimi bir bütün olarak desteklenir; ilköğretimde, öğrenciler yaşam boyu öğrenmeleri için gerekli olan temel öğrenme araçları (okuma, yazma, hesaplama vb.) ile bireysel ve toplumsal yaşam için gerekli olan bilgileri, becerileri, alışkanlıkları ve tutumları kazanırlar; ortaöğretimde ise öğrenciler yaşama hazırlanmanın yanı sıra yükseköğrenime veya mesleğe ya da ikisine birden hazırlanırlar.

Bu bölümde, araştırmanın konusu ile doğrudan ilgili olması nedeniyle, Türk Eğitim Sistemi'nin temel basamağını oluşturan ilköğretim basamağında eğitimin amaçları, ilkeleri ve içeriği ile öğrenme-öğretme süreçlerine yer verilecektir.

1.2. İlköğretim

İlköğretim, 6-14 yaş grubundaki öğrencilere temel bilgi ve beceri kazandırarak onları yaşama ve sonraki eğitim kurumlarına hazırlayan bir eğitim devresidir. 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nda "temel eğitim" olarak tanımlanan bu devre, 1983 yılında yasada yapılan bir değişiklik ile "ilköğretim" olarak tanımlanmış ve bu devrede yer alan okullar da "ilköğretim okulu" olarak adlandırılmıştır (Ergit, 2000, s.196). 1973 Milli Eğitim Temel Yasası gereğince ilköğretim, kız ve erkek bütün yurttaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Bu yasada zorunlu eğitimin süresi sekiz yıl olarak belirlenmiş olmasına karşın gerekli düzenlemeler yapılamadığı için 1997 yılına kadar beş yıl olarak uygulanmıştır. 1997 yılında yapılan yasal düzenleme ile zorunlu eğitimin sekiz yıllık ilköğretim okullarında verilmesi uygulamasına geçilmiştir. Bu düzenlemelerle okulöncesi eğitim de zorunlu olmamakla birlikte ilköğretimin bir parçası olarak görülmüştür.

Ülkemizde sekiz yıllık ilköğretim basamağı, "birinci devre" (1.-5. sınıflar) ve "ikinci devre" (6.-8. sınıflar) olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. İlköğretimin birinci

devresinde çocuklar, okuma-yazma, okuduğunu anlama, anadilini doğru kullanma, temel matematiksel işlemler yapma becerileri ile önemli toplumsal ve doğal olaylar hakkında temel bilgiler edinirler. Bu bilgi ve beceriler, Erden'in (1998, s.175) de belirttiği gibi, çocuğun bireysel ve toplumsal yaşamı için son derece önemlidir ve aynı zamanda onun gelecekteki öğrenmelerinin temelini oluşturur. İlköğretimin ikinci devresinde ise öğrenciler, hem yaşama hem de bir üst öğrenime hazırlanırlar.

Eğitim sisteminin temelini oluşturan ilköğretim basamağında öğrencilere, toplum içinde diğer üyelerle uyum içinde yaşamaları ve yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürmeleri için gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırılır. İlköğretimde kazandırılan bilgi ve beceriler, bireyin yaşama atıldığı zaman kendisi ve toplum için daha üretken ve verimli olmasını sağlarken, aynı zamanda onun daha ileri eğitim basamaklarındaki öğrenmelerinin de temelini oluşturur.

İlköğretim basamağı aynı zamanda, bireyde toplum içinde kendi yaşamını bağımsız olarak devam ettirebilecek gerekli bilgi ve becerilerden oluşan altyapıyı sağlar. Bu bilgiler sayesinde birey, geleceğine yönelik karar verebilecek olgunluğu elde etmiş olur. Bunun sonucunda birey ilerideki yaşamını daha güzel ve istediği bir biçimde sürdürebilme kararını bağımsız olarak verebilmektedir. Ülkemizde sekiz yıllık zorunlu eğitim süresini kapsayan ilköğretimi bitiren bireyler, kendi bireysel seçimlerine göre, ya sistemden ayrılarak doğrudan veya çıraklık eğitimi yoluyla çalışma yaşamına başlayabilirler ya da ilköğretimdeki başarı durumlarına, istek ve yeteneklerine göre ya genel eğitim ya da mesleki eğitim amaçlı ortaöğretime devam ederler.

1.2.1. İlköğretimin Amaçları

1973 yılında yürürlüğü giren ve Türk Eğitim Sistemini yeniden düzenleyen Milli Eğitim Temel Yasası'na göre, ilköğretim 6-14 yaş arasındaki kız ve erkek tüm çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. İlköğretim eğitim programında ilköğretimin amaçları, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şöyle belirlenmiştir (Ergit, 2000, s.1034):

- a) Öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetleri istikametinde yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak,

- b) Öğrenciye, Atatürk ilkelerine ve inkılaplarına, T.C. Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine uygun olarak haklarını kullanabilme, görevlerini yapabilme ve sorumluluklarını yüklenebilme bilincini kazandırmak,
- c) Öğrencinin milli kültür değerlerini tanımasını, takdir etmesini ve kazanmasını sağlamak,
- d) Öğrenciyi toplum içindeki rollerini yapan, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen iyi ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmek,
- e) Buldukları çevrede yapacakları eğitim, kültür ve sosyal etkinliklerle milli kültürün benimsenmesine ve yayılmasına yardımcı olmak,
- f) Öğrenciye fert ve toplum meselelerini tanıma, çözüm arama alışkanlığı kazandırma,
- g) Öğrenciye sağlıklı yaşamak, ailesinin ve toplumun sağlığı ile çevreyi korumak için gereken bilgi ve alışkanlıkları kazandırmak,
- h) Öğrencinin el becerisi ile zihni çalışmasını birleştirerek çok yönlü gelişmesini sağlamak,
- i) Öğrencinin araç ve gereç kullanma yoluyla sistemli düşünmesini, çalışma alışkanlığı kazanmasını, estetik duygularının gelişmesini, hayal ve yaratıcılık gücünün artmasını sağlamak,
- j) Öğrencinin mesleki ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkmasını sağlayarak gelecekteki mesleğini seçmesini kolaylaştırmak,
- k) Öğrenciye üretici olarak geçimini sağlaması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunması için bir mesleğin ön hazırlığını yaptıracak, mesleğe girişini kolaylaştıracak ve uyumunu sağlayacak davranışları kazandırmak,
- l) Öğrencinin serbest zamanlarını değerlendirmelerini, öncelikle enerjiden ve artık malzemeden savurganlığa kaçmadan yararlanmalarını sağlamak.

1.2.2. İlköğretimde Eğitimin İlkeleri

İlköğretimde izlenmesi gereken eğitim ilkeleri, öğretmenin öğretim etkinliklerini uygulamasında yol gösterici durumdadır. Öğrenci başarısı, eğitim ilkelerinin benimsenerek etkinliklerin buna göre gerçekleştirilmesiyle sağlanabilir.

İlköğretimin eğitim programında belirtilen amaçlarının gerçekleştirilmesinde göz önünde bulundurulacak belli başlı ilkeler şu şekildedir (Güleryüz, 2002, ss.60-63):

- İlköğretim milli bir eğitim kurumudur. Çocukların, milli varlığın birer uzvu olduğu, ileride hangi mesleğe gireceklerse girsinler, milli ödevlerini başaracak, milli ülküleri gerçekleştirecek birer Türk yurttaşı olarak yetiştirilmeleri gerektiği hatırdan çıkarılmamalıdır. İlköğretim çocuklara milli kültürü aşlamak mecburiyetindedir. Okulda her derse, milli hedeflere ulaştıracak birer vasıta olarak bakılmalıdır. İlkokulda, her dersle milli hayat arasında ilgi sağlanmasına ve milli hayata bağlanmasına geniş ölçüde dikkat edilmelidir.
- İlköğretim gerçek bir topluluktur. Okulda canlı bir topluluk hayatı yaşanır. Okul, derslerde ve ders dışı etkinliklerde öğrencilerin yeteneklerini geliştirmeli; onlara gerekli bilgileri, alışkanlıkları becerileri kazandırmalıdır.
- Okul, kültürel gelişme ve eğitim merkezidir. Bu amaçla okul çeşitli eğitsel toplantılar ve kurslar düzenlemek, okuma-yazma bilmeyenlere öğretmek, okul dışında kalanların kültürlerini arttırmak, böylece çevre halkını yetiştirmede ve çevreyi geliştirip güzelleştirmede aktif bir rol oynamalıdır.
- İlköğretim, öğrencilerin temel ihtiyaçlarına cevap veren kurumdur. Eğitim ve öğretim bu ihtiyaçları karşılayacak şekilde düzenlenmelidir.

- Her çocuk birbirinden farklıdır. Eğitim ve öğretim fertler arasındaki bu farkları ortadan kaldırmaya ve hepsini birbirine benzetmeye uğraşacak yerde, her birine kendi ihtiyaç ve özelliklerine uygun gelişme ve yetiştirme imkanları sağlanmalıdır.
- Çocuğun büyüme ve gelişmesi süreklidir. Eğitim ve öğretim çalışmaları her çocuğun erişmiş olduğu olgunluk ve hazırlık seviyesine göre düzenlenmeli ve hiçbir çocuk ulaştığı seviyenin üstünde veya altında bulunan çalışmalara zorlanmamalıdır.
- Çocuk bir bütün olarak gelişir. Çocuğun fikri gelişimi, bilgi, beceri, olumlu davranış ve iyi alışkanlıklar kazanması yanında bedence de gelişmesinin önem verilerek, beden, fikir, irade ve duygu eğitiminde bütünlük sağlanmalıdır.
- İlköğretim, öğrenciye bilimsel metotlara göre çalışma yolları öğreten bir kurumdur. İlköğretim, öğrencileri eleştirel düşünmeye yöneltmeli, onların hareketlerini düşünerek ve muhakeme ederek düzenlemelerini bir alışkanlık haline getirmelidir.
- Derslerle amaçlar ve ilkeler arasında bağlantı kurulmalıdır. Okul etkinlikleri, öğrencilerde istenilen davranış değişikliklerini sağlamaya yöneltmelidir.
- Eğitimde ahlaki ve manevi değerlerin kazandırılması hem program, hem de yönetimin önemli bir unsurudur.
- Her yaşantı her çocuk için ayrı bir anlam taşır. Onun için çocukların farklı ihtiyaçlarını araştırmalı, çalışmaları ona göre çeşitlendirme yoluna gidilmelidir.
- Eğitim ve öğretimde hayatilik esastır. Bunun içindir ki, ders konuları ya doğrudan doğruya hayattan alınmalı veya sonuçları hayata bağlanmalıdır.
- Konuların seçilmesinde, işlenmesinde bulunulan yerden ve zamandan başlanmalıdır. Bu suretle öğretim yakından uzağa, görünenenden görünmeyene, bilinenenden bilinmeyene doğru yavaş yavaş genişletilmelidir.
- Çocuklar başkalarının istediklerini değil, ilgi duydukları şeyleri öğrenirler. Sınıf çalışmaları çocukların ilgi ve ihtiyaçları etrafında düzenlenmeli.
- Çocuklar görmek ve işitmekten çok yaparak öğrenirler. Öğrenmede işitme ve görme de önemli olmakla beraber, yaparak öğrenme daha yararlı ve sürekli sonuçlar sağlar.
- Eğitim ve öğretimde tutumlu olma alışkanlığını kazandırmak esastır.
- Eğitim ve öğretim planlı ve programlı bir çalışmadır. Öğretim konusu olabilecek etkinlikler, geliştirici niteliklerine göre dikkatle seçilmelidir.
- Eğitim ve öğretimde rehberlik esastır. Yönetici ve öğretmenin esas görevinin rehberlik olduğu unutulmamalıdır.
- Değerlendirme eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır. Değerlendirme işe; sadece bir not verme işi değil, sözlü, yazılı ve test şeklindeki değerlendirme yollarıyla gelişme ve ilerleme durumunu tanıtmaya yardım eden bir nitelik taşımalıdır.
- Eğitim ve öğretim okulla ailenin işbirliğiyle gerçekleşir. Çocuğa en elverişli gelişme ve yetiştirme imkanlarının sağlanabilmesi, okul ile aile arasında gerçekleştirilecek anlayış ve işbirliğinin derecesine bağlıdır.
- Bedeni ve zihni kusuru görülen öğrencilerle özel şekilde meşgul olunmalıdır.
- İlköğretimin bütün sınıflarında toplu öğretim esastır. O, çağının özelliği dolayısıyla, genel olarak varlıkları ve olayları toptan algılama durumundadır.

1.2.3. İçerik

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan ilköğretim programında öngörülen amaçların gerçekleştirilmesinde işe koşulacak içerik de belirlenmiştir. Bu içerik, öğretimi tekli öğretim, çiftli öğretim ya da birleştirilmiş sınıflarda öğretim şeklinde yapıldığı tüm ilköğretim okullarında aynen uygulanmak zorundadır. Ancak, programın özelliği gereği, okulların içinde bulunduğu bölgesel farklılıklar ve çevresel etmenler ile sahip olunan olanaklar dikkate alınarak içeriğin düzenlenmesinde ve sunulmasında özünü bozmadan kimi değişiklikler yapılabilir.

İlköğretimin eğitim programında okullara içeriğin düzenlenmesi ve uygulanması sırasında belli bir oranda esnek davranma olanağı tanınmış olmakla birlikte, ülke düzeyinde ilköğretim okulları arasında bir bütünlük sağlamak ve verimi arttırmak amacıyla ilköğretimde içeriğin düzenlenmesi ve sunulmasında uyulması gereken temel ilkeler de belirtilmiştir. “Çocuğun bir bütün olarak gelişimi”, “yakın çevre” ve “öğretimde toplulaştırma” başlıkları altında toplanan bu ilkeleri Kocaoluk ve Kocaoluk (2002, s.11) şöyle açıklamaktadır:

- Eğitim, öğretim çalışmalarında öğretmen, okul, program, kitap, ders araçları ve bütün eğitim teşkilatı, genç kuşakların daha iyi yetiştirilmelerinde başlıca unsurlardır. Bu unsurlar, ancak, çocukların bedeni, zihni ve sosyal alanlardaki istidat ve kabiliyetlerine göre ele alındığı zaman yararlı olabilir.
- Yakın çevre eğitim amaçlarına ulaşmak için bütün sınıflarda hareket noktası olarak kabul edilmelidir. Çünkü yakın çevre, insanda öğrenme kolaylığı, öğrenme gücü ve isteği yaratan en büyük etmenlerden biridir. Okul, çevre halkının çeşitli gereksinimleri ile ilgilenmeli, onlarla iyi ilişkiler kurarak işbirliği yapmalıdır. Böylece eğitim, öğretim etkinliklerinde mahallilik ilkesine uyularak içinde yaşanılan yerin başlangıç noktası olarak kabul edilmesi; okulun da yakın çevrenin gereksinim ve problemleriyle ilgilenmesi ve yakın çevreden bir eğitim laboratuvarı gibi yararlanılması gerçekleştirilmiş olur.
- İlköğretim çağındaki çocuk, varlıkları, olayları ve kendisine öğretilmek istenen bilgileri bilim dallarına göre sıralanmış bir halde kavrayamaz. O, genel olarak varlıkları ve olayları toptan algılama durumundadır. Bunun içindir ki; I. devrede yapılmakta olan toplulaştırma II. devre sınıflarına da aktarılmıştır. Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi dersleri “Sosyal Bilgiler”, Tabiat Bilgisi, Aile Bilgisi ve Tarım-İş dersleri de “Fen Bilgisi” adı altında birleştirilmiştir.

Bu genel ilkeler çerçevesinde ilköğretim basamağında öğrencilere verilecek içeriği kapsayan dersler ve bu derslerin sınıflara göre haftalık ders saatleri Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1’de görüldüğü gibi sekiz yıllık ilköğretim okulunda ilk beş sınıfı kapsayan birinci devrede hemen tüm dersler sınıf öğretmenleri tarafından okutulur. Bu devrede üçüncü sınıfa kadar Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Resim-İş, Müzik, Beden Eğitimi ve Bireysel ve Toplu Etkinliklerden oluşan yedi ders okutulmaktadır. Dördüncü ve beşinci sınıflarda ise Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler (*Mihver Dersler*), Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim-İş, Müzik, Beden Eğitimi, İş Eğitimi dersleri ile bir seçmeli ders okutulur. İlköğretim okulunun II. devresinde yer alan altıncı sınıfta bu derslere ek olarak Trafik ve İlk Yardım Eğitimi, yedinci sınıfta Vatandaşlık ve

İnsan Hakları Eğitimi dersi, sekizinci sınıfta ise bu sayılan derslerin tümü okutulmaktadır. Tüm sınıflarda öğrenciler haftada 30 saat ders görürler.

Çizelge 1

İlköğretim Okulu Dersleri ve Haftalık Ders Saatleri

DERSLER	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Türkçe	12	12	12	6	6	5	5	5
Matematik	4	4	4	4	4	4	4	4
Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-	-	-	-
Fen Bilgisi	-	-	-	3	3	3	3	3
Sosyal Bilgiler	-	-	-	3	3	3	3	-
Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi	-	-	-	-	-	-	1	1
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	-	-	-	-	2
Yabancı Dil	-	-	-	2	2	4	4	4
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	-	-	-	2	2	2	2	2
Resim – İş	2	2	2	1	1	1	1	1
Müzik	2	2	2	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	2	2	2
İş Eğitimi	-	-	-	3	3	2	2	2
Trafik ve İlk Yardım Eğitimi	-	-	-	-	-	1	-	1
Bireysel ve Toplu Etkinlikler	3	3	3	-	-	-	-	-
Seçmeli Ders	-	-	-	3	3	2	2	2
TOPLAM	30	30	30	30	30	30	30	30

Kaynak: Kocaoluk ve Kocaoluk, 2002, s.18.

1.2.4. Öğretme – Öğrenme Süreçleri

İlköğretim basamağında eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesinde, bir başka deyişle, öğrencilere öngörülen davranışların kazandırılmasında işe koşulacak içeriğin sunulması, öğretmen ve öğrenci yönünden özel düzenlemelerin yapılmasını gerektirir. Genel olarak eğitim durumları ya da öğretme-öğrenme süreci olarak adlandırılan bu aşamada eğitimin etkililiğini ve verimliliğini etkileyen öğrenci, öğretmen, yöntem ve teknikler ve araç-gereçler olmak üzere dört öge bulunmaktadır. Aşağıda bu öğelere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

1.2.4.1. Öğrenci

Eğitim kurumlarındaki eğitim-öğretimin hedefi olan öğrenci, eğitim gereksinmesi olan ve bu gereksinimini karşılamak için örgün ve yaygın eğitim kurumlarına devam eden bireydir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997, s.39).

Okulda öğretimin etkili olabilmesi için öğrencilerin bazı özelliklerinin bilinmesi önem taşır. Bunların başlıcaları, öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişim düzeyleri ile önceki yaşantılarında elde ettikleri bilgi, beceri, tutum, duygu ve alışkanlıklardır (Fidan ve Erden, ?, s.60).

Bacanlı (2000, ss.110-111), ilköğretim basamağının I. devresindeki öğrencilerin fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel özelliklerini şöyle açıklamaktadır:

Fiziksel Özellikleri:

- Çoğu kızlarda ve erken gelişen erkeklerde büyüme patlaması olur. Ortalama olarak 11-14 yaşlarındaki kızlar aynı yaştaki erkeklerden daha uzun ve ağırdırlar.
- Çocuklar ergenliğe yaklaştıkça cinsellik hakkında ilgi ve merakları artar, özellikle kızlar arasında hemen hemen evrenseldir.
- İnce motor koordinasyon oldukça iyidir; bu yüzden küçük nesnelerin evrilip çevrilmesi çoğu çocuk için kolay ve hoştur. Sonuç olarak, sanat, el işi ve müzik etkinlikleri popülerdir.

Sosyal Özellikleri:

- Akran grubu güçlenir ve davranış standartları ve başarının tanımlanmasında ana kaynak olarak yetişkinler yer almaya başlar.
- Altı-oniki yaşları arasında, kişilerarası düşüncenin gelişimi başkalarının duygularının daha çok anlaşılmasına yol açar.

Duygusal Özellikleri:

- Grup kuralı ve yetişkin kuralları arasındaki çatışma çocuk suçluluğu dahil zorluklara sebep olabilir.
- Davranış bozuklukları bu çağda zirvededir, ama çoğu çocuk kendi uyum yolunu kendisi bulur.

Bilişsel Özellikleri:

- Özel yetenekler ve genel akademik performansta cinsiyet farklılıkları vardır.
- Bilişsel stil farklılıkları açığa çıkmağa başlar.

Bu özellikler öğrencilerin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesinde önemli rol oynar ve onların eğitim yoluyla hangi davranışları öğrenip, hangilerini öğrenemeyeceklerinin belirlenmesinde yol gösterir. Öğretme-öğrenme sürecinde öğrencinin öğrenmesini sağlayacak etkileşim çevresinin ve etkinliklerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden sorumlu olan öğretmen ders etkinliklerini ve derste kullanacağı araç-gereçleri, öğrencinin bu özelliklerine göre planlayarak daha etkili ve verimli bir öğretim gerçekleştirebilir.

1.2.4.2. Öğretmen

Öğretme-öğrenme sürecinde bir diğer temel öge de öğrencinin öğrenmesinden ya da öğretimden sorumlu olan öğretmendir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nın 43. maddesinde öğretmenlik mesleği, "devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği" olarak tanımlanmakta ve öğretmenlerin bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yerine getirmekle yükümlü oldukları belirtilmektedir.

Öğretmen, öğretim-öğrenme sürecinde öğrencilere nereden, hangi kaynaklardan, hangi sorunları çözmek üzere, ne kadar sürede, nasıl öğrenecekleri konularında rehberlik ederek onların öğretim ürünleri açısından davranışsal amaçların belirlenmiş olan ölçütlerine ulaşmalarını sağlar (Tandoğan, 1998, s.16). Bunu yaparken çeşitli öğretim ilke, yöntem ve araç-gereçlerden de yararlanır. Öğretmen, örgün eğitimde öğrencilerin öğrenme düzeylerinin belirlenen amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmesi işlevini yerine getirir. Bir başka deyişle öğretmen, okulda kendi görev alanındaki öğretim-öğrenme sürecinin etkili biçimde işleyişinden sorumludur.

Öğretmenin öğretim sürecindeki görevini başarıyla yerine getirebilmesi için birçok yeterliğe ya da niteliğe sahip olması gereklidir. Öğretmenin sahip olması gereken kişisel nitelikler; genel ve özel yetenek, güdülenmişlik ve kendine güven, olumlu tutum, bilişsel beceri, bilişsel strateji, anlama kavrama gücü, dili etkili kullanma becerisi, yaklaşılabilir olma ve yansız olmadır. Öğretmenin sahip olması gereken mesleki nitelikler ise, genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgi ve becerisidir (Tandoğan, 1998, ss. 17-19).

Öğretmenlerin sahip oldukları bu nitelikler ile birlikte, okul ortamında yerine getirmesi gereken çeşitli görevleri vardır. Bu görevler kısaca şu şekildedir (Gürkan, 2000, ss.43-44):

1. Öğretmenler kendilerine verilen dersleri okuturlar. Bunlarla ilgili uygulamaları ve deneyleri yaparlar. Serbest çalışma saatlerinde öğrencileri gözlerler. Öğretmenler dersler dışında okulun eğitim, öğretim ve yönetim işlerine de canlı bir biçimde katılmakla; yasa yönetmelik ve emirlerle saptanan görevleri yapmakla yükümlüdürler. Öğretmenler, öğrencilerini yetiştirmek konusunda her fırsattan yararlanmalı, hizmet ruhu beslemeli, görevden kaçmamalı, öğrencilerine öğrenim işlerinde iyi bir yardımcı ve kılavuz olmalı, eğitim işlerinde tutum ve davranışları ile örnek olmalıdır.

2. a. Öğretmenler, her ders yılı başında eğitim programlarının, ders uygulamalarının ve deneylerin aylara dağıtılmasını gösteren bir plan hazırlarlar.
- b. Etkili bir öğretim sağlayabilmek için, derslere hazırlıklı girmekle yükümlüdürler.
- c. Öğrencilerini kişisel çalışmalara yönlendirmek için önlemler alırlar.
- d. Aynı dersi okutan zümre öğretmenleri ve aynı sınıfta ders okutan öğretmenler sık sık toplanarak işbirliği yaparlar.

1.2.4.3. Yöntem ve Teknikler

Öğretme-öğrenme sürecinde önemli bir yere sahip olan yöntem ve teknikler, eğitim durumları planlanırken belirlenmesi gereken önemli bir öğedir (Bilen, 2002, s.79).

Eğitimde yöntem kavramı farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bir tanıma göre, öğrenciyi hedefe ulaştırmak için izlenen yoldur (Fidan, ?, s.168). Başka bir tanıma göre yöntem, “bir sorun çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yol” dur (Sözer, 2001, s.102). Hesapçuoğlu (1992, s.134) ise yöntemi, “bir dersin amacını ve görevini emin ve en iyi yolla yerine getirmek için düzenlenmiş hareket biçimi” olarak tanımlamaktadır.

Teknik kavramını ise Sözer (2001, s.121), herhangi bir sanat, üretim ve öğretim etkinliği için başvurulması gereken beceri, işlem ya da yol olarak tanımlamaktadır. Öğretmenler sınıf ortamında herhangi bir yöntemi kullanırken o yöntemin için yer alan çeşitli teknikleri kullanabilmektedir. Öğretmenler, sınıf ortamında dersin özelliğine göre en yoğun olarak küme çalışması, bireysel çalışma, beyin fırtınası, oyunlaştırma, gösteri ve gözlem tekniklerinden yararlanmaktadır.

Öğretme-öğrenme sürecinde eğitim amaçlarına ulaşılmasında öğretmenin kullanacağı öğretim yöntem ve teknikleri son derece önemlidir. Okulun eğitim programında belirlenen içeriği öğrencilere vermek üzere düzenlenen üniteler ve seçilen konular işlenirken izlenecek yollar ve başvurulacak etkinlikler, öğrencide beklenen davranış değişikliğinin gerçekleşmesinde ve dolayısıyla belirlenen eğitim amaçlarına ulaşılmasında önemli bir rol oynar. Bu nedenle, öğretmenin öğrencilerle birlikte yapacağı çalışmalarda kullanacağı yöntem ve teknikler eğitimin amaçlarının gerçekleşmesini etkileyen en önemli etmenlerdendir. Ayrıca yöntemlerin, öğretme-

öğrenme sürecinde öğrenci yönünden dikkatini sürekli tutma, hatırlama, ipuçlarını kolayca yakalama gibi işlevleri de vardır.

Yöntemler, alanyazında değişik şekillerde sınıflanmakla beraber genel olarak geleneksel ve çağdaş yöntemler olarak iki gruba ayrılmaktadır. Geleneksel öğretim yöntemlerinde, öğretmen merkezli öğretim yaklaşımı benimsenmektedir. Bu yaklaşımda öğretmen aktif, öğrenci pasif durumdadır. Çağdaş öğretim yöntemlerinde ise öğretmen, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırma, öğrenciye rehberlik etme, öğrenme sürecine katılımını ve katkısını sağlama ve öğrenciyi sürekli güdüleme durumundadır (Fidan, ?, s.168).

Alanyazında yapılan incelemeler, izlenen stratejiler doğrultusunda, öğrenmeye yardımcı olup katkıda bulunacak öğretim yöntem ve tekniklerinin çeşitli biçimlerde sınıflandırılabilirliğini göstermektedir. Örneğin Sözer (2001, s.103), öğrenme-öğretim sürecinde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerini dört kümede toplamıştır:

1. Öğretmen ağırlıklı yöntem ve teknikler: Düz anlatım, soru-yanıt, gösteri vb.
2. Etkileşim ağırlıklı yöntem ve teknikler: Açıkoturum, sunulu tartışma, toplu çalışma vb.
3. Bireysel ağırlıklı yöntem ve teknikler: Bilgisayar destekli öğretim, modüllerle öğretim, programlı öğretim vb.
4. Yaşantılara dayalı yöntem ve teknikler: Laboratuvar, rol oynama, öğretim uygulamaları, benzetme ve oyunlar.

Öğretmen, öğretim-öğrenme sürecinde kullanacağı öğretim yöntem ve tekniklerini belirlerken etkili bir öğretim için sınıftaki öğrenci sayısını, dersin veya konunun özelliğini, zaman ve fiziksel olanakları, maliyeti, kendisinin yöntemeye yatkınlığını ve öğrencilere kazandırılmak istenen hedef ve davranışları dikkate almak zorundadır.

Öğretmenler, hedefin nitelik ve niceliğine bakarak; kazandırılacak davranış tipini dikkate alarak istediği strateji, yöntem ve tekniği seçebilir (Tan, Kayabaşı ve Erdoğan, 2003, s.42). Öte yandan öğretim-öğrenme sürecindeki öğrenenlerin fiziksel, zihinsel ve psikososyal gelişim özellikleri de öğretmenin kullanacağı öğretim yöntem ve tekniklerinde de önemli bir belirleyici etmendir. Araştırmacının gözlem ve incelemeleri sonucu ilköğretim okullarında genellikle sınıf öğretmenlerince en çok anlatma, soru-yanıt, gözlem, inceleme, araştırma, laboratuvar, gösterme, problem çözüme vb. yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı belirlenmiştir.

Günümüzde öğretmenin, kendi ve sınıfının ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kullanabileceği sınırsız sayıda yöntem ve teknik olabilmektedir. Öğretmenler, sınıf ortamında bu yöntem ve teknikleri kullanırken kendilerine yardımcı olarak da yöntem ve tekniklere uygun biçimde öğrenme-öğretme sürecinin önemli bir ögesi olan ders araç gereçlerinden yararlanmaktadır.

1.2.4.4. Araç-Gereçler

Eğitim bir iletişim süreci olduğundan iletişimde bulunmaksızın öğretme ve öğrenmenin gerçekleşmesi olanaklı değildir. Etkili bir öğretme-öğrenme, iyi bir iletişim sonucu gerçekleşmekte; iyi bir iletişim ise, öğrencileri etkilemesi söz konusu olan araç-gereçlerin öğretim sürecinde kullanılmasıyla olanaklı olabilmektedir (Yaşar, 2001, s.145).

Son yıllarda çeşitleri hızla artan eğitim araç-gereçleri, sınıf ortamında öğretmenlerin ve öğrencilerin en yakın yardımcılarıdır. Sınıf ortamında ne kadar çok araca yer verilirse öğrencilerin güdülenme düzeylerinin de o kadar çok arttığı belirtilmektedir (Demirel, 1999, s.49). Ancak bu araç-gereçler yerinde ve zamanında kullanıldıklarında öğrenme-öğretme sürecinde önemli yararlar sağlar. Araç-gereçlerin yerinde ve zamanında kullanılmasının sağlayacağı yararları Yaşar (2001, s.146) şöyle sıralamıştır:

- Öğrenme sürecinde öğrencilerin ilgilerini canlı tutarak onlarda yeni ilgilerin oluşmasına yol açar.
- Sınıfa getirilmesi ya da ulaşılması güç olan olgu ve olaylara kolay ulaşma olanağı sağlar.
- Öğrenmeye etkin katılım sağlar. Etkin katılım da öğrenmeyi kolaylaştırır.
- Öğrenilenlerin uzun süre bellekte kalmasına yardımcı olur.
- Konuların daha etkili ve verimli olarak işlenmesini, dolayısıyla öğrenilmesini olanaklı kılar.
- Öğretimin bireyselleşmesine olanak sağlar.
- Öğretimi verimli ve zevkli kılar.
- Öğrenme zamanından ekonomi sağlar.
- Öğrenilecek konunun sözcüklere boğulmasını önler ve öğrenilenleri somutlaştırır.
- Öğrenmeyi kolaylaştırarak amaca kısa yoldan ulaşmayı sağlar.
- Birden çok duyu organı işin içine katıldığından zengin öğrenme yaşantıları elde edilir ve öğrenilenler kalıcı olur.
- Yanlış ve eksik bilgilerin edinilmesi engellenir; konular daha kolay, doğru ve somut biçimiyle öğrenilir.
- Öğretme-öğrenme kaynaklarının zenginleşmesine olanak sağlar.

Çok çeşitli olan öğretim araçları alan uzmanlarınca da değişik şekilde sınıflandırılmaktadır. Araçlar, geniş anlamıyla canlı ve cansız araçlar olmak üzere ikiye ayrılır. Canlı araçlar öğrenci ve öğretmen dışında öğretime konu olan bitki ve hayvanlardır. Cansız araçlar da kibrit çöpünden bilgisayara kadar olan araçlardır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997, s.280). Eğitim-öğretim araçları, başka bir açıdan ise öğretim araçları ve öğrenim araçları olarak sınıflandırılmaktadır. Öğretim araçları, öğretim sürecinde öğrenci ve öğretmenin birlikte kullandıkları araçlar; öğrenim araçları ise atlas, harita vb. öğrencinin kendi kendine çalışırken kullandığı araçlar olarak tanımlanmaktadır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997, s.280).

Öğretim araçları duyu organları göz önünde tutularak göze hitap eden araçlar, kulağa hitap eden araçlar ve hem kulağa hem de göze hitap eden araçlar şeklinde de sınıflandırılmaktadır (Kemertaş, 2001, ss.247-248).

Demirel (1999, s.49) de sınıf ortamında en çok kullanılan eğitim araçlarını yönelindikleri duyu organlarına göre üç ana kümede toplamış ve bunlara ayrıca teknoloji ağırlıklı araçları da eklemiştir.

GÖRSEL ARAÇLAR

1. Kitaplar (Basılı Araçlar)
 - a. Ders Kitabı
 - b. Öğretmen Kitabı
 - c. Alıştırma Kitabı
2. Yazı Tahtaları
 - a. Kara Tahta
 - b. Pazen Tahta
 - c. Manyetik Tahta
 - d. Bülten Tahtası
3. Resimler
 - a. Düz Resimler
 - b. Çizgi Resimler
 - c. Flaşkartlar
 - d. Figürinler
 - e. Duvar Resimleri
 - f. Levhalar
 - g. Afişler
4. Gerçek Eşyalar ve Modeller
5. Projektörler ve Grafikler
 - a. Opak Projektörü
 - b. Tepegöz ve Tepegöz Saydamı
 - c. Slayt Projektörü ve Slaytlar
 - d. Film Şeridi Projektörü ve Film Şeritleri

İŞİTSEL ARAÇLAR

1. Radyo
2. Pikap ve Plaklar

3. Teyp ve Ses Bantları

GÖRSEL - İŞİTSEL ARAÇLAR

1. Film Makinesi ve Hareketli Filmler
2. Kapalı Devre Televizyon
3. Video

TEKNOLOJİ DESTEKLİ ARAÇLAR

1. Etkileşimli Video
2. Uydular
3. Tele toplantılar
4. Videoteks
5. İnternet

İlköğretim okulunun eğitim programında da eğitim ve öğretim araçları şu biçimde sınıflandırılmıştır (Kemertaş, 2001, s.252):

1. Hayatın kendisi
 - a. Doğal çevrede incelenen varlıklar ve olaylar (hayvanlar, bitkiler, taş, toprak, engebeler, doğal olaylar vb.).
 - b. Çevrede insan eliyle meydana getirilen eserler (binalar, yollar, taşıtlar, anıtlar, dükkanlar, makineler, fabrikalar vb.).
 - c. İnsan hayatı (pazar yeri, alış veriş, resmi ve hususi iş hayatı, temiz eğlence yerleri vb.).
2. Okula getirilen hayat
 - a. Okulda doğal hayat köşeleri (okul uygulama bahçesi, akvaryum, kümesler, güvercinlikler vb.).
 - b. İnsan yaşayışının canlandırılmasına yarayan araçlar (okul temsilleri, rontlar vb.).
 - c. Koleksiyonlar, modeller, maketler.
3. Yardımcı araçlar
 - a. Basılmış yazılar ve resimler (kitap, dergi, gazete, prospektüsler, broşürler, kartpostallar, resimler, levhalar vb.).
 - b. Başka araçlarla yapılan yayımlar (radyo, gramofon, sinema, projeksiyon vb.).
 - c. Gereç karakterinde olan araçlar (kil, kağıt, tel, mukavva, tahta, teneke vb.).
 - d. Çocuğun bazı yeteneklerini işletmeye ve geliştirmeye yarayan araçlar (müzik, jimnastik, oyun araç ve gereçleri).
 - e. Uzmanlar veya kaynak kişiler (öğretmen ve bu işten başka anlayanlar).
 - f. İnsanlara yardımcı araçlar (çekiç, testere, kerpeten, burgu, matkap, bıçak, mikroskop, dürbün, çakı, kısıkaç, rende, büyüteç, saat, ölçü aletleri vb.).

Bu sayılan araç-gereçlerden etkili bir öğretim için en üst düzeyde yararlanmak gerekmektedir. Demirel'in (2002, s.79) belirttiği gibi, araçlar ne kadar mükemmel olurlarsa olsunlar, uygun olarak kullanılmadıkları zaman yararlı olamazlar.

1.2.5. Değerlendirme

Öğretme-öğrenme süreci sonunda alınan ürünün eğitimin önceden saptanan amaçlarına uygun olması gerekir. Bunun belirlenebilmesi için eğitim sürecinin sonunda

değerlendirme işlemi yapılır. Bu nedenle değerlendirme eğitim sürecini tamamlayan ve onun ayrılmaz bir parçasıdır (Fidan, ?, s.12).

Değerlendirme, herhangi bir dersin ara sınavlarında ya da dönem sonu sınavlarında hangi öğrencilerin başarılı, hangilerinin başarısız olduklarını belirlemekle sınırlı değildir. Öğrencilerin başarı düzeylerinin belirlenmesine ek olarak, öğrenme gereksinimlerinin, hazıroluş durumlarının ve öğrenme eksikliklerinin neler olduğunun belirlenmesi amacıyla da değerlendirmeden yararlanır (Can, 2001, s.218).

Tan ve Erdoğan'a (2001, s.110) göre, eğitimin çıktıları üzerinde yapılacak çeşitli kontroller sonunda, geliştirilen davranışlardaki yetersizlik durumları ile bunların düzeyi ve bu yetersizlik durumlarını giderecek konular saptanabilir. Bu açıdan eğitimde değerlendirme ile eğitimin aksaması ve eksik yönlerinin saptanması, bu saptamalar doğrultusunda da eğitim sisteminin kendini kontrol etmesi ve onarması sağlanır. Değerlendirme, eğitim sisteminin her basamağında ve eğitimin her aşamasında yapılabilir. Değerlendirme etkinlikleri ve ilkeleri değerlendirme amacı ile eğitim basamağına göre değişir. Örneğin, ilköğretim okullarında öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi konusunda yapılacak işlemlerde aşağıdaki ilkeler gözetilir (MEB, 1992):

- Başarının ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde okul ve ders programlarında belirtilen genel ve özel amaçlar, açıklamalar ile konular esas alınır.
- Öğrencinin başarısını belirlemek amacıyla hazırlanan ölçme araçlarında; sadece bilginin ölçülmesine değil kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde edindikleri davranışlarının da ölçülmesine ağırlık verilir.
- Öğrenci başarısının ölçülmesinde kullanılan ölçme araçları geçerlilik, güvenilirlik, objektiflik, örnekleyicilik, kullanılabilirlik, ayırt edicilik özelliklerine sahip olmalıdır.
- Ölçme ve değerlendirmede az sorulu – uzun cevaplı veya çok sorulu – kısa cevaplı yazılı yoklamalar, test uygulamaları, sözlü yoklamalar, gözlemler, hazırlık ve alıştırma çalışmaları, ödevler, projeler ve benzeri araçlar ile yöntemlere başvurulur.

Öte yandan öğretmen, öğretim etkinliklerinin sonunda yaptığı değerlendirmelerin sonucuna göre, belirlediği amaçlar ve içerik ile içeriğin sunulmasında kullanılan yöntem, teknik ve araç-gereçlerin uygunluğu, işe yararlığı ve etkililiği konusunda da bir dönüt alabilir ve bu dönüte göre aksaklıkları, eksiklikleri ve yetersizlikleri giderici düzenlemeler yapabilir.

1.3. İlköğretimde Araç-Gereç Kullanımı

Yukarıda da belirtildiği gibi, öğretme-öğrenme süreçlerinde çeşitli eğitim araç-gereçleri kullanılmasının ilgi çekme, güdüleme, hatırlatma, ipucu verme, pekiştirme, katılımı sağlama vb. açılardan öğretmen yönünden öğretme, öğrenci yönünden de öğrenme etkinliklerinin daha etkili olmasında önemli bir işlevi vardır. Bu nedenle eğitim araç-gereçleri eğitimin her basamağında öğretme-öğrenme süreçlerinin vazgeçilmez bir ögesidir. Eğitim etkinlikleri sırasında kitap, dergi, atlas, harita, ansiklopedi, televizyon, tepegöz, bilgisayar gibi çeşitli araç-gereçlerden yararlanılması tüm eğitim basamaklarındaki okullardaki öğretmenler için çok önemli olmakla birlikte, bu önem gerek ilköğretim okullarındaki öğrencilerin öğrenmelerinin temel belirleyicisi olan fiziksel, bilişsel ve psikososyal gelişim özellikleri, gerekse ilköğretimde işlenen ders konularının özellikleri yönünden daha da artmaktadır. Bu yönüyle ve araştırmanın konusuyla yakından ilgili olması nedeniyle bu bölümde ilköğretimde araç-gereçler ve işlevleri ile ilgili bilgi verilecektir.

İlköğretim, daha öncede belirtildiği gibi, 6-14 yaş arasındaki çocukların bedensel, zihinsel ve psikososyal gelişimlerinin bir bütün olarak desteklendiği; bunun için de onlara okuma-yazma, okuduğunu anlama, ana dilini doğru kullanma, temel matematiksel işlemler ile önemli toplumsal ve doğal olaylar hakkında temel bilgilerin kazandırılarak yaşama ve üst öğrenime hazırlandıkları bir eğitim basamağıdır (Erden, 1998, s.175). Bu nedenle ilköğretimde öğrencilerin etkili öğrenmeleri, etkili öğrenme yollarını bilmeleri, sonraki öğrenmeleri için son derece önemlidir. Bunun için de ilköğretimde birinci sınıftan itibaren öğretmenin öğretme-öğrenme sürecinde öğretim stratejisi, yöntem, teknik ve araç-gereç öğelerini etkili bir şekilde düzenlemesi gereklidir. Çünkü eğitim programında (MEB, 1995) da belirtildiği gibi, ilköğretimde “araç ve gereç kullanma yoluyla öğrencinin anlamlı düşünmesi, çalışma alışkanlığı kazanması, estetik duygularının gelişmesi, hayal ve yaratıcı gücünün artması sağlanır”.

Bir öğretmenin araçlardan en üst düzeyde yarar sağlayabilmesi için şu beş konuda yeterli bilgi ve becerisinin olması gerekir (Uçar, 1998, s.22):

1. Araçları öğrenme amaçlarına ve öğrencinin özelliklerine göre seçebilme,
2. Öğrencilerini, derse katılmalarını sağlayacak şekilde hazırlayabilme,

3. Araçları kullanmak için gerekli fiziki olanak ve koşulları, zamandan tasarruf sağlayacak, öğrencinin dikkatini toplayacak şekilde kullanabilme,
4. Araçlarla sağlanan yaşantılara öğrencinin gösterdiği tepkileri yönlendirebilme,
5. Değerlendirme yapabilme.

İlköğretim basamağında öğrencilerin gelişim özellikleri yönünden somut öğrenme yaşantılarına gereksinimleri vardır. Bu durumun eğitim ortamını somut materyallerle ya da araç-gereçlerle tasarlamayı ve buna göre öğrenme-öğretme etkinliklerini gerçekleştirmeyi gerektirdiğini vurgulayan Uçar'a (1998, ss.14-23) dayanılarak, ilköğretim basamağındaki öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak kullanılan ders araç- gereçlerinin işlevleri şöyle özetlenebilir:

- İlköğretim düzeyindeki öğrenciler soyut işlem düzeyine gelmediklerinden araç-gereçler yardımı ile konular öğrencilerin algılayabilecekleri biçimde somutlaştırılır.
- Bu düzeyde verilen bilgilerin öğrenciler için bir anlam ifade etmesi sağlanır.
- Araç-gereçler yardımı ile bilgiler öğrencilerin günlük yaşamında öğrendiği bilgilerle ilişkilendirilir.
- İlköğretim öğrencileri dikkatini uzun süre toplayamadığından araç-gereçler yardımı ile konular kısa sürede işlenir.
- Derslerin işlenişinde kullanılan araç-gereçler ile öğrencilerin derse karşı dikkati ve ilgisi çekilir.
- Araç-gereçler yardımı ile öğretmenlerin sözlü anlatımları pekiştirilir.
- Araç-gereçler yardımı ile ilköğretim öğrencileri doğal yaşama yaklaştırılır ya da doğal yaşam sınıf ortamına taşınır.
- Sınıf ortamında normalde pasif olan öğrencilere araç-gereçler kullanılarak aktif hale getirilir.
- İlköğretimde araç-gereçler yardımı ile öğrencilerin bireysel becerileri geliştirilir.
- Araç-gereçler yardımı ile öğrencilerin birden çok duyu organına hitap edilerek daha nitelikli bir öğretim-öğrenme ortamı sağlanır.

İlköğretim basamağında bir öğretim aracı kullanılmak istendiği zaman, bu aracın, öğrenciler için uygun olup olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrencilerin ilgisini çekmeyen araçlar öğrenme ortamında kullanılmamalıdır (Demirel, 1999, s.68).

Ülkemizde örgün eğitim kurumlarında öğretme-öğrenme süreçlerinde çeşitleri çok fazla olan basılı ders araçları yoğun olarak kullanılmaktadır. Örneğin Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araçları İnceleme Yönetmeliği'ne (MEB, 1999) göre, ilköğretim basamağında kullanılan araç-gereçler; eğitim aracı, basılı eğitim aracı, basılı olmayan eğitim aracı ve öğrenci dergisi şeklinde sınıflandırılarak bunların kapsamı şöyle açıklanmaktadır:

- Eğitim aracı: Öğretim programlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde yararlanabilecek basılı olan veya basılı olmayan eseri ifade eder.
- Basılı eğitim aracı: Kitap, dergi, atlas, harita ve benzerini ifade eder.
- Basılı olmayan eğitim aracı: Film, çizgi film, film şeridi, slayt, video kaseti, resim, fotoğraf, tablo, plak, ses kaseti, disket, CD, CD-ROM, atölye makine ve teçhizatı ile laboratuvar araç gereçleri ve benzerlerini ifade etmektedir.
- Öğrenci dergisi: Gelişim basamakları dikkate alınmak suretiyle, öğrencilerin, bilim, sanat ve teknolojiadaki gelişmeler çerçevesinde, bireysel, sosyal ve kültürel yönlerini geliştirici içerikteki ve periyodik olarak hazırlanan basılı eseri ifade eder.

İlköğretim basamağında kullanılan en önemli ve temel kaynak ders kitaplarıdır. Ders kitapları, her yerde bulunuyor olması, ucuz olması, en önemlisi de okutulması zorunlu olan temel kaynak durumunda olması nedeniyle tüm öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanılmaktadır. Her ne kadar ders kitapları, öğretmen ve öğrenci için birinci kaynak durumunda olsa da hızla ilerleyen bir dünyayı takip etmede yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, ülkemizde ders kitaplarına hem ekonomik açıdan hem de içerik olarak benzer özellikler taşıyan yardımcı kaynakların kullanımı hızla artmıştır. Bunlar içinde ünite dergileri, yardımcı kitaplar, ansiklopediler, test dergileri ve alıştırmaya dergileri önemli yardımcı kaynaklar arasında sayılabilir. Bu sayılan yardımcı kaynakların kullanımı ne kadar artsa da ders kitapları, eğitim sistemimizin temel öğelerinden biri olma durumunu sürdürmektedir.

1.3.1. Ders Kitapları

Ülkemizde ilköğretim basamağında uygulanan eğitim programı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanır. Programda ilköğretimin amaçları, her sınıfın ve dersin özel ve davranışsal amaçları ile bu amaçlara ulaşılmasında kullanılacak içerik belirlenir. Bu içeriğe uygun olarak hazırlanan ders kitapları, ilköğretim basamağında temel öğrenme aracıdır. Bu açıdan ders kitapları, öğrencilerin neler öğreneceğini ve öğretmenlerin neleri öğreteceğini önemli ölçüde etkileyen bir kaynaktır (Kaya, 1999, s.262).

Ders kitapları, öğretme-öğrenme sürecinde, öğrencilerin neleri öğreneceğini ve öğretmenlerin neleri öğreteceğini önemli ölçüde etkileyen bir kaynak olma özelliğini taşıdığı gibi, sınıf içi öğretme-öğrenme etkinliklerine yönelik kararlar üzerinde de önemli etkilere sahiptir. Çünkü Kılıç ve Seven'in (2002, s.19) de belirttiği gibi, genelde öğretmenler dersin amaçlarını, öğrencilere uygulanacak testleri, öğretim stratejilerini, ödevleri vb. kullanılan ders kitaplarına göre belirlemektedir. Nitekim, YÖK-Dünya Bankasının Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında 1999 yılında yaptığı bir araştırmada, ders kitaplarının Türkiye'de sınıfıçi öğretimin içeriğini büyük ölçüde belirlediğini, bu nedenle öğretmenlerin ders kitabı kullanma gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Kılıç ve Seven (2002, ss.19-20), sınıfıçi uygulamalarında materyal olarak en çok ders kitaplarının kullanıldığı, bunun gerekçesini de öğretimin büyük bir bölümünün kitapların içeriği ile belirlendiği ve okullardaki araç-gereç yoksunluğunun ders kitaplarının önem ve değerini arttırdığı şeklinde açıklamaktadırlar. Kılıç ve Seven (2002, s.163), ders kitaplarının işlevlerini şu şekilde açıklamaktadırlar:

Ders kitapları, planlamaya ve öğretim sürecine katkı sağlayacak pek çok yardımcı materyal sunabildikleri gibi diğer araçların kullanımını da yönlendirebilirler. Kitapla sunulan materyallerin öğretmen ve öğrencilere rehberlik etme, öğrencilerin çalışmalarını yönlendirme, ders kitabındaki öğretici araçları destekleme gibi işlevleri vardır. Ayrıca ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuzları, bazı yönergelerle de diğer materyallerin kullanımını yönlendirebilirler.

Bir kitabın ders kitabı olarak nitelendirilmesi, ilgili dersin programıyla örtüştüğü anlamına gelmektedir. Dolayısıyla programın hedef ve davranışlarının gerektirdiği strateji, yöntem ve teknikleri uygulamaya uygun bir araç demektir. Bu açıdan bakıldığında ders kitapları, konuların sıralanışı, hazırlık-değerlendirme soruları ile amaca uygun, düzenli ve hızlı bir öğretimin yapılmasına olanak sağlar.

Kılıç ve Seven (2002, ss.30-32), iyi hazırlanmış bir ders kitabını doğru kullanmanın yararlarını şu şekilde sıralamaktadırlar:

Öğretmenler için;

- Öğretim programının uygulanması sırasında öğretmenin önceden bir çok etkinliği bir bütün olarak görmesini sağlar.
- Öğretmenin başka bir materyal geliştirip hazırlamasına rehberlik eder. Böylelikle dersin işlenişi zenginleşebilir.
- Öğretmene hazır ölçme soruları ve değerlendirme örnekleri verir. Bu öğretmenin yenilerini hazırlamasını kolaylaştırabileceği gibi, zaman kaybını önler.
- Konuların eksik anlatulmasını engeller.

- Ders kitaplarındaki okuma parçaları öğrenilecek konunun inceliklerini verebildiği gibi, konuyla ilgili ek bilgi de verir.
- Branş öğretmenleri için, farklı şubelerde aynı programın bütünüyle uygulanmasını sağlar.
- Öğrenciye verilecek ödevde kaynaktır.

Öğrenciler için;

- Konu bütünlüğünü yakalamada, konular arasında bağ kurmada elinde hazır materyal vardır.
- Öğretmenden gerekli yardımı alamadığı durumlarda, kendi kendine öğrenme olanağı verir.
- Öğrenciye öğrendiklerini tekrar etme olanağını verir.
- Öğrenci bazı araçları, ders kitabında bir arada bulur.
- Öğrencinin yeterli zaman ve olanağa kavuşmasını sağlar.
- Öğrenci-öğrenci etkileşimine olanak verir.
- Ders kitapları, öğrenci merkezli olarak, onların ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlandığında, öğrenme isteğine ve kişilik gelişimine daha olumlu katkı sağlayabilir.
- Verilen ödev ve etkinlikleri yapacak hazır bir materyaldir.

Okullarda temel öğretim ve öğrenme aracı olarak kullanılan ders kitapları belli ilkelere uygun olarak uzman kişilerce hazırlanır. Hazırlanan kitaplar Milli Eğitim Bakanlığı'nda ilgili birimin denetiminden sonra uygun bulunduğu takdirde okullarda kullanılmasına onay verilir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1995 yılında yayımlanan "Ders Kitapları Yönetmeliği"nde ders kitaplarının hazırlanmasında uyulması gereken ilkeleri şu şekilde açıklanmıştır (MEB,1995):

- Kitaplar, ders programına uygun olarak hazırlanır. Ders kitabı yazar veya yazarlarının, ders programı ve ders kitabı ile branş ilgisinin veya yakınlığının olması gerekir.
- Ders kitaplarında, yazar veya yazarlardan başka grafiker, tasarımcı, resimleyen ile dil ve imla kuralları yönünden inceleyen gibi elemanların isimlerine de yer verilir.
- Konular, günlük hayatla bağlantılı olarak bilimsel, doğal, sosyal, estetik, ekonomik ve kültürel boyutları içinde ele alınır. Sınıf veya dönem seviyelerine göre öğrencilerin gereksinmelerini karşılayacak ve onlara günlük hayatlarında uygulama olanakları sağlayacak konular veya üniteler halinde işlenir.
- Her ünite veya konu; problemleri belirtme, araştırma, inceleme ve gözlem yolu ile problemleri sıralama, gerekli deneyleri yapma, bu deneylerden sonuç çıkarma ve bu sonuçları kontrol ederek genelleme yapma şeklinde sıralanan bilimsel düşünme yöntemini kuvvetlendirecek şekilde işlenir.
- Öğrencilerin gelişim basamakları dikkate alınarak seviyelerine uygun dil ve ifade kullanılır.
- Konular kitaplarda sistemli bir şekilde işlenir.
- Kitaplardaki konular, öğretim yardımcı unsurlarla beslenerek daha anlaşılır hale getirilir.
- Kitaplar, estetik bakımdan yeterli ve göz sağlığına uygun olur.

Ülkemizde ders kitapları doğrudan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ya da Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun izniyle ticari yayımcılar tarafından yayımlanmaktadır. Ders kitapları, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nın 55. maddesine göre Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Kitapları İnceleme

Komisyonu tarafından denetlenir. Bu komisyon tüm ders kitaplarını inceleyerek, “Eğitim ve öğretim açısından uygun bulunmuştur ya da bulunmamıştır” raporunu hazırlar. Uygun bulunanlar uygun bulunma süresi de belirtilerek Tebliğler Dergisi’nde yayımlanır ve ilgili olan herkese duyurulur.

Milli Eğitim Bakanlığı, ders kitaplarının hazırlanması, incelenmesi ve değerlendirilmesini, “Konuların İşlenişi”, “Dil Özellikleri ve İmla Kuralları”, “Görsel Düzen” ve “Hazırlık ve Değerlendirme Çalışmaları” olmak üzere dört ana başlık altında yer alan ölçütlere göre yapmaktadır (MEB, 1995):

I. Konuların İşlenişi

- a) Konuların Türk Milli Eğitimi’nin genel amaçları ve temel ilkeleri ile kitabın hitap ettiği öğrencinin öğrenim gördüğü kurumun amaçlarına uygun olup olmadığı,
- b) Konuların, ilgili öğretim programında öğrencilere kazandırılmak üzere belirlenen bilgi, beceri, tutum, tavır, davranış ve iş alışkanlıklarının tamamını kapsayacak şekilde yapılıp yapılmadığı,
- c) Atatürk ilke ve inkılapları ile ilgili olmak üzere programlara ve Kurulca alınan kararlara uygun olup olmadığı,
- d) Konuların, ilgili dersin o sınıf veya dönem için belirlenen amaçlarına uygun olarak işlenip işlenmediği,
- e) Kitaptaki bölümler, üniteler ve konular arasında hacim bakımından uygun bir denge kurulup kurulmadığı,
- f) Kişi veya kuruluşları yıpratıcı nitelikte olup olmadığı,
- g) Konuların, sosyal, ekonomik ve kültürel bütünlük içerisinde; öğrencinin günlük yaşantısında yararlanabileceği şekilde işlenip işlenmediği,
- h) Konuların işlenişinde öğrencilerin daha önce kazandığı bilgi, beceri, tutum, tavır ve davranışların dikkate alınıp alınmadığı; işlenen konuların aynı sınıf veya dönemde okutulan diğer derslerle ilişkisinin göz önünde bulundurulup bulundurulmadığı,
- i) Konuların, öğrenci seviyesine uygun olarak işlenip işlenmediği,
- j) Gereksiz bilgi ve fazla ayrıntıya yer verilip verilmediği
- k) Konuların, öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, incelemeye, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde işlenip işlenmediği,
- l) Konuların, öğrencileri muhakeme etmeye, bağımsız ve yaratıcı düşünmeye, kıyaslamaya, edinilen bilgilerden hareketle sonuçlar çıkarmaya yöneltecek şekilde işlenip işlenmediği.

II. Dil Özellikleri ve İmla Kuralları

- a) Metinlerde kullanılan dil ve anlatım, öğrencilerin gelişim basamakları ve kavrama düzeylerine uygun olur. Bunun için:
 - İlköğretim için hazırlanan kitaplarda dolaylı anlatımdan kaçınılıp kaçınılmadığı,
 - Cümle uzunluklarının, belirlenen standarta uygun olup olmadığı,
 - Anlatımın sade olup olmadığı,
 - Türkçe’nin, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan doğru olarak kullanılıp kullanılmadığı,
 - Türkçe imla kurallarına uyulup uyulmadığı,
 - Kelimelerin, nüanslara dikkat edilerek titizlikle seçilip seçilmediği,
 - Metinlerde, akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü sağlanıp sağlanmadığı,
- b) Aynen yazılması gereken yabancı kelimelerin ve özel isimlerin orijinal şekliyle yazılıp yazılmadığı, bunların Türkçe okunuşlarının parantez içerisinde gösterilip gösterilmediği.

III. Görsel Düzen

- a) Konuların öğrenciler tarafından daha iyi öğrenilebilmesi için açıklayıcı, tamamlayıcı ve eğitici nitelikteki öğretime yardımcı unsurlara (harita, kroki, şema, grafik, resim vb.) yeterince yer verilip verilmediği,
- b) Bayrağın, "Türk Bayrağı Kanunu" ve "Türk Bayrağı Tüzüğü"ne uygun olarak verilip verilmediği,
- c) Öğretime yardımcı unsurların, öğrencilerin gelişim basamaklarına ve konulara uygun olup olmadığı,
- d) Öğretime yardımcı unsurların, estetik yönden uygun, net ve temiz baskılı olup olmadığı, istatistiki verilerin en son bilgileri yansıtıp yansıtmadığı,
- e) Öğretime yardımcı unsurların, kitaba ilgi çekicilik katıp katmadığı,
- f) Haritaların incelenmesinde "Atlas, Harita, Yer Küre ve Benzeri Eğitim Araçlarının İncelenmesine Ait Esaslar"a uyulup uyulmadığı.

IV. Hazırlık ve Değerlendirme Çalışmaları

- a) Ünite veya konu başlarında yer alan hazırlık çalışmalarında aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulur:
 - Öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili olup olmadığı,
 - Öğrencide ünite veya konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırıp uyandırmadığı,
 - Öğrencinin bilgi ve beceri birikimine uygun olup olmadığı,
 - Öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme, deney ve gözlem yapmaya teşvik edip etmediği,
- b) Ünite veya konu sonlarındaki değerlendirme çalışmalarında;
 - Alıştırma, test, araştırma-inceleme, muhakeme etme, deney ve gözlem yapma hususlarına yer verilip verilmediği,
 - İlgili bölüm ve ünite ile ilgili soruların, öğrencilere kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tutum, tavır, davranış ve iş alışkanlıklarının tamamını kapsayacak şekilde işlenip işlenmediği,
 - Soruların, öğrencinin kendi kendini değerlendirmesine imkan sağlayıp sağlamadığı,
 - Soruların, öğrencileri henüz kazanamadıkları bilgi, beceri, tutum ve davranışlar kazandırmaya teşvik edip etmediği,
 - Araştırma, inceleme deney ve gözlem konularının öğrencilerin farklı ilgi düzeyleri ve çevreleri dikkate alınarak belirlenip belirlenmediği.

Okullarda temel öğrenme aracı olan ders kitaplarının hazırlama süre ve maliyeti açısından okullarda belli bir süre kullanılma zorunluluğu vardır. Ülkemizde ders kitapları, ortalama beş yılda bir yeniden gözden geçirilir ve güncelleştirilir (MEB, 1995). Ancak günümüzde bilginin çok hızlı değişmesi ve artması okullardaki eğitim-öğretim etkinliklerinde ders kitabı, ansiklopedi, atlas vb. basılı ders araçlarının yetersiz kalmasına neden olmuş, dolayısıyla bilginin daha hızlı biçimde güncelleştirildiği yeni bilgi kaynakları gereksinimini ortaya çıkarmıştır. İlköğretim okullarında bu gereksinimi karşılamak amacıyla ders kitaplarının yanında çok yoğun olarak kullanılan bir diğer basılı ders aracı da öğrenci dergileridir.

1.3.2. Ünite Dergileri

İlköğretim basamağında yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergileri, içerisinde test dergileri, alıştırmaya dergileri, test kitapları, alıştırmaya kitapları, beceri kitapları vb. yardımcı ders materyallerinin de yer aldığı öğrenci dergileri grubunda yer alır.

Öğrenci dergisi, gelişim basamakları dikkate alınmak suretiyle, öğrencileri bilim, sanat ve teknolojiye gelişmeler çerçevesinde, bireysel, sosyal ve kültürel yönlerden geliştirici içerikteki ve periyodik olarak hazırlanan basılı eseri ifade eder (MEB, 1999). Koçak (1995, s.10) ise, öğrenci dergisini “öğretim programlarındaki ünite veya konularla ilgili bilgi ve materyal veren, ünite veya konuların işlenişinde öğrencilere yardım amacı ile hazırlanan yazılı ve basılı eğitim aracıdır” şeklinde tanımlamaktadır.

Öğrenci dergileri, bilim, sanat ve teknolojiye gelişmeler dikkate alınmak suretiyle, öğrencileri bilimsel düşünme ve çalışmaya yönlendirici, bireysel, sosyal ve kültürel yönden geliştirici, motivasyonu artırıcı, özgün ve öğrenci düzeyine uygun makale, gözlem ve araştırmaların yer aldığı bir kapsamda hazırlanır (MEB, 1999).

Öğrenci dergileri grubu içinde yukarıda sayılan yardımcı kaynakların hemen hepsi ilköğretim okullarında kullanılmakla beraber ders kitaplarından sonra en yoğun olarak kullanılan ünite dergileridir. Ünite dergisi, içeriğinde hedeflenen sınıfın o yıl içinde program dahilinde yer alan bütün derslerin işlenişine ve o derslerle ilgili alıştırmaya ve testlere yer veren süreli olarak yayımlanan basılı eğitim aracıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nca ilköğretim okullarında kullanılmakta olan ünite dergilerine ilişkin özel olarak belirlenmiş değerlendirme ölçütleri bulunmamaktadır. Ancak, ünite dergileri de “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği”nde ders kitapları için belirlenen ölçütlere göre incelenmektedir. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı'nın kitaplar için belirlediği ölçütler ünite dergileri için de geçerlidir. Buna göre, ders kitapları inceleme yönetmeliğinde “ders konularının işleniş”, “dil özellikleri ve yazım kuralları”, “görsel düzen”, “hazırlık çalışmaları” ve “değerlendirme çalışmaları” başlıkları altında yer alan ölçütlere göre ünite dergilerinde bulunması gereken genel özellikler şu şekilde sıralanabilir (MEB, 1995):

I. Ders Konularının İşlenişi

- Ünite dergilerinde işlenen konular ilköğretim programının o sınıfla ilgili olarak belirlenen amaçlarına ve öğrenci özelliklerine uygun olmalıdır.
- Ünite dergilerinde, konu işlenişinde yakından uzağa, basitten karmaşığa, kolaydan zora gibi temel öğretim ilkelerine uyulmalıdır.
- Ünite dergilerinde, dersler, bölümler, üniteler ve konular arasında kapsam yönünden dengelilik bulunmalıdır.
- Konularla ilgili güncel değişikliklere yer verilmelidir.
- Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratan ve benimseten metinlere yer verilmelidir.
- Ünite dergilerinde, dersin özelliğine göre açıklanması gereken sözcük ve kavramların açıklamalarına yer verilerek konularla ilgili alıştırmaları bölümleri de bulunmalıdır.

II. Dil Özellikleri ve Yazım Kuralları

- Ünite dergilerinde metinlerde kullanılan dilin anlatımı, sözcüklerin ve tümce yapıları öğrenci düzeyine uygun olmalıdır.
- Türkçe'nin kullanımında gereken özen gösterilmelidir.
- Ünite dergilerinde anlatımda sadelik, açıklık ve anlaşılabilirlik özelliklerine uyulmalıdır.
- Ünite dergilerinde metinlerin uzunluk, içerik, biçim vb. yönlerden öğrenci düzeyine uygun olmalıdır.
- Ünite dergilerinde soyut kavramların kullanılmasında öğrenci düzeyleri gözönünde tutulmalıdır.

III. Görsel Düzen

- Ünite dergilerinde yer alan görsel malzemeler konuya uygun olmalıdır.
- Ünite dergilerinde işlenen konularda öğrenme ve öğretmeye yardımcı görsel malzemeler bulunmalıdır.
- Konuların işlenişinde önemli uyarıcı, hatırlatıcı ipuçları ve imgeler yer almalıdır.
- Ünite dergilerinde genel olarak kağıt, baskı ve renk kalitesi düzgün olmalıdır.

IV. Hazırlık ve Değerlendirme Çalışmaları

- Dergilerdeki hazırlık çalışmaları, öğrencilerin yakın çevresi, gereksinmesi ve günlük yaşantısı ile ilgili olmalıdır.

- Ünite dergilerinde öğrencilerin bilgi ve beceri birikimine dikkat edilmelidir.
- Ünite dergilerinde öğrencilerin düzeylerine uygun araştırma, inceleme, deney ve gözlemler yer almalıdır.
- Ünite dergilerinde test, alıştırmaya, deney ve gözlem yapma gibi etkinliklere yer verilmelidir.
- Ünite dergilerinde sorular öğrencinin kendi kendini değerlendirmesine olanak verecek biçimde düzenlenmelidir.
- Ünite dergilerinde değerlendirme soruları öğrencilerin henüz kazanamadıkları bilgi, beceri, tutum ve davranışlar kazandırmaya teşvik etmelidir.

Diğer eğitim araçlarında olduğu gibi ünite dergilerinin okullarda kullanılması Milli Eğitim Bakanlığı'nın iznine bağlıdır. Bu nedenle yayınevleri hazırladıkları ünite dergilerinin uygunluk onayını Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'ndan alırlar. Dergilerin uygunluk süresi onay tarihinden itibaren iki öğretim yılıdır.

Kullanım izni için Milli Eğitim Bakanlığı'na başvuran dergiler önce Yayınlar ve Kültür Dairesi Başkanlığında Eğitim Araçlarını İnceleme Biriminde ilgili makamlar ve yetkili komisyonlar tarafından Eğitim Araçları İnceleme Yönetmeliğinin 10. maddesinde yer alan aşağıdaki esaslara göre incelenerek değerlendirilir (MEB, 1999):

a) Biçim Bakımından

1. Kullanılan malzemenin kalitesi ile eğitim aracı basılı ise kağıdın cinsi, renk ve baskının göz sağlığı yönünden iyi seçilip seçilmediği,
2. Kitap ve dergilerde harf ve rakam büyüklüklerinin aşağıdaki ölçülere uygun olup olmadığı;

Sınıf	Punto
İlköğretim birinci sınıf için	20-24
İlköğretim ikinci sınıf	18
İlköğretim üçüncü sınıf için	14
İlköğretim dördüncü sınıf için	12
İlköğretim beşinci sınıf için	11
Daha üst kademeler	10

3. Şekil, resim, tablo, fotoğraf, şema, plan, harita, grafik ve benzerlerinin metinleri aydınlatıcı ve tamamlayıcı olup olmadığı; bunların, metinlerin uygun yerlerinde bulunup bulunmadığı,
4. Eğitim aracının kullanılabilir, korunabilir, sağlığa uygun ve ekonomik olup olmadığı,
5. Basılı olanlarda bibliyografya, içindekiler ile gerekli durumlarda dipnot bulunup bulunmadığı.

b) İçerik Bakımından

1. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası hükümlerine uygun olup olmadığı,

2. Bilimsel hata bulunup bulunmadığı,
3. Eğitim aracının kişi ve kuruluşları yıpratıcı özellikte olup olmadığı ve siyasi propaganda amacı taşıyıp taşımadığı,
4. Eğiticilik ve öğreticilik nitelikleri bakımından, hitap ettiği eğitim kurumlarının özel amaçları ile ders programlarını destekleyip desteklemediği ve istenen düzeye uygun olup olmadığı,
5. Eğitim aracının, öğrencilerin eğitim düzeyleri yanında, yaş ve bilgi düzeylerine uygun olup olmadığı,
6. İmla, noktalama ve diğer dilbilgisi kurallarına uygun olup olmadığı,
7. Türkçe'nin özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan doğru kullanılıp kullanılmadığı.

İnceleme sonucunda eğitim ve öğretim açısından uygun bulunan dergiler, bir üst komisyonda da değerlendirildikten sonra Talim ve Terbiye Kurulu tarafından Tebliğler Dergisi'nde duyurulur. Örneğin Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'nun Kasım 2002 yılı 2542. sayısında 12 adet ünite dergisinin onaylanmış çeşitli sayıları yayımlanarak okullara duyurulmuştur.

İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından uygun bulunan ünite dergilerini yardımcı kaynak olarak seçmekte bağımsızdırlar. Bunun için herhangi bir üst kurumdan izin veya onay almak zorunda değildirler. Aynı şekilde okullar da kullanılacak dergilerin seçiminde serbesttirler.

İlköğretim okullarında kullanılmakta olan ünite dergilerinin öğretmenler açısından kullanılma gerekçeleri, araştırma konusuyla ilgili incelenen kaynaklara (Doğan, 2001; Kalsen, 2000; Gökyer, 1997; Erçetin, Doğan ve Ergün, 1996) ve araştırmacının ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenleriyle yaptığı görüşmelere dayanılarak şu şekilde sıralanabilir:

- Ünite dergileri ile birlikte her eğitim-öğretim yılı başında dergiyi seçen öğretmene hazır yıllık plan ve ünite planı verilmesi,
- Dergilerle birlikte öğretmenlere ücretsiz olarak çeşitli ders araç-gereçleri (plan defteri, not defteri, yoklama defteri, grafikler, fiş cümleleri, test ekleri, harita vb.) verilmesi,
- Her derginin konuları bir üniteye işlenecek bütün konuları kapsamasından ötürü öğretmene ve öğrenciye ünitenin işlenişinde rehberlik etmesi,

- Dergilerin, sene başında tamamının değil de ünite tarihleri geldikçe yayımlanması nedeniyle ünite başında öğrencilerin üniteye olan ilgisinin çekilmesine yardım ederek, öğrencilerin ilgisinin bütün bir yıl boyunca sıcak tutulmasının sağlanması,
- Dergilerde, güncel değişikliklere zamanında yer verilmesi,
- Ünite dergisini satan kişilerin okullara ödeme kolaylığı (taksitle ödeme vb.) sağlaması,
- Her ünite de ders kitaplarına göre öğrencilerin ilgisini çekecek daha fazla deney, gözlem, öykü, karikatür vb. öğelere yer verilmesi,
- Öğrencilere ders kitaplarına oranla daha fazla test, alıştırmaya uygulaması sağlaması,
- Dergilerin renk, kağıt, baskı kalitesi ve çekicilik öğelerinin kitaplara oranla daha fazla olması, bu durumun da öğrencilerin dergiye yaklaşımlarını olumlu yönde etkilemesi ve kullanımlarını arttırması,
- Maddi durumu yetersiz olan öğrencilere ücretsiz dergi verilmesi,
- Dergilerin her sayısının ücretsiz olarak okullara getirilmesi.

Yukarıda görüldüğü gibi ilköğretimin ilk beş sınıfında yardımcı kaynak olarak kullanılmakta olan ünite dergilerinin çeşitleri ve kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Ancak, ünite dergilerinin eğitsel değeriyle ilgili henüz kapsamlı çalışmalar yapılmamıştır. Bu nedenle ilköğretim okullarında öğrenci dergileri içinde yoğun olarak kullanılmakta olan ünite dergilerinin eğitsel değerinin ne olduğunun açığa çıkartılması gerekmektedir.

1.4. Sorun

Sürekli bir değişim içinde olan topluma paralel olarak dinamik bir süreç olan eğitim de değişime uğramaktadır. Bu süreçte bireylere, yaşanan çağın koşullarına uygun toplumsal değerler kazandırılır. Böylece bireylerin toplumun öngördüğü bilgi, beceri ve tutumları edinmeleri sağlanmış olur. Bireylerin eğitimini tesadüflere veya gelişigüzel etkilere açık bırakmak istemeyen toplumlarda eğitim, bir kamu hizmeti olarak kurumsallaşmıştır. Bu kurumsallaşma sonucu toplumun eğitimi, toplumca kabul edilen "okul" denilen eğitim kurumlarında gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Okul sistemi, insanların belli yaş dönemlerinde gösterdikleri ortak davranış özelliklerine uygun olarak düzenlenmiş ve eğitim programları ile öğretim yöntemleri insan gelişiminin özelliklerine uygun olarak biçimlendirilmiştir (Fidan ve Erden, ?, s.15).

Okulların görevi, hedef kitesini oluşturan bireylerin, eğitim programında öngörülen amaçları gerçekleştirmesini, bir başka deyişle, okula devam eden bireylerin toplumun sosyal, kültürel ve siyasi özelliklerine uygun davranışlar edinmelerini sağlamaktır. Böylece öğrencilere bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılması sağlanır. Bu amaç doğrultusunda okullarda öğrencilerin öğrenmeleri gereken içerik ders kitapları aracılığı ile öğrencilere öğretmenler tarafından ulaştırılır.

Bilgi çağında yaşayan bireylerin, bilgiye erişme yollarını bilmeleri, ulaştıkları bilgileri kullanabilmeleri ve yeni bilgiler üretebilmeleri gereklidir. Bunda da en önemli görev öğretmene düşmektedir (Özer, 2001, s.162). Öğretmenin görevini yerine getirmesi, öğretimin başarısı için şarttır. Bu başarı ise öğretmenin donanımıyla yakından ilişkilidir (Kılıç ve Seven, 2002, s.23).

Öğretmenler, öğretme-öğrenme sürecinde teknolojik olanaklar çerçevesinde kendilerine yardımcı birçok araç-gereç kullanmaktadırlar. Ülkemizde teknolojik gelişmeler bütün okullarımıza yaygın olarak giremediğinden sınıf ortamında genellikle kaynak durumda olan öğretmenlerin temel öğretim aracı olarak kullandıkları ders kitapları birinci derecede önem taşımaktadır. Okullarda öğretmenler, ders kitabının etkililiğini arttırmak, bir başka deyişle öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırmak ve öğrenmenin kalıcılığını arttırmak için öğretme-öğrenme sürecinde ders kitaplarının yanı sıra çeşitli öğretim materyalleri de kullanmaktadırlar. Ülkemizde ilköğretim basamağında, okul ve çevre koşulları doğrultusunda ders kitabının yanında öğretim programına uygun olan basılı materyallerin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. İlköğretim basamağında sınıf öğretmenlerinin yardımcı ders aracı olarak kullandıkları eğitim araçlarından biri öğrenci dergileri içinde yer alan ünite dergileridir.

İlköğretim okullarında, beş yıl değiştirilmeden kullanım olanağı bulunan ders kitaplarının yanında öğrenci dergileri içinde yer alan ve ilköğretim okullarının ilk beş sınıfının eğitim programına uygun olarak ders kitaplarını destekleyici daha ayrıntılı bir

içerik sunarak öğretmen ve öğrenciye yardımcı olan ünite dergilerinin kullanımı hayli artmıştır. Ünite dergileri ilköğretim basamağında görsel çekicilik taşıması, güncel değişikliklere yer veriyor olması, bir üniteye yer alan bütün dersleri kapsamı, ödemenin taksitle yapılabilmesi, öğretmenlere çeşitli ders araç-gereçleri sunması, okullara çeşitli öğretim araçları sağlaması, dergilerin yanına ek olarak çalışma kitapları, test ekleri vermesi, hem öğrencilerin hem velilerin hem de okul ve öğretmenlerin dergi kullanımına sıcak bakması ve bu dergilerin ders kitapları gibi Milli Eğitim Bakanlığı'nca onaylı olması gibi çeşitli nedenlerden ötürü kullanılmaktadır.

İlköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında kullanımı günden güne artan ünite dergilerinin yukarıda verilen kullanım özelliklerinin dışında, gerekli eğitsel nitelikleri taşıyıp taşımadıkları konusunda araştırma verilerine dayalı yeterli bilgilere rastlanılmamıştır. Bu nedenle ilköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında yoğun olarak kullanılmakta olan ünite dergilerinin eğitsel yönden yeterli olup olmadıklarının araştırılması gerekmektedir. Araştırma bu gereklilikten kaynaklanmıştır.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarında kullanılan ünite dergilerinin öğretmen görüşlerine göre eğitsel yönden yeterli olup olmadığının ortaya konmasıdır.

Araştırmada bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ünite dergileri ders konularının işlenişi bakımından yeterli midir?
2. Ünite dergileri dil özellikleri ve yazım kuralları bakımından yeterli midir?
3. Ünite dergileri görsel düzen bakımından yeterli midir?
4. Ünite dergileri hazırlık çalışmaları bakımından yeterli midir?
5. Ünite dergileri değerlendirme çalışmaları bakımından yeterli midir?
6. Öğretmenlerin ünite dergilerinin eğitsel niteliklerine dönük diğer görüşleri ve önerileri nelerdir?

1.6. Önem

İlköğretim okullarının ilk beş sınıfında kullanılan yardımcı kaynaklar içinde en yoğun olarak kullanılan ünite dergileridir. Ünite dergileri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından

onay alınarak kullanılan araçlardır. Ancak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ünite dergilerinin incelenmesine yönelik ölçütleri bulunmamaktadır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı'nın ünite dergilerinin incelenmesine yönelik ölçütler hazırlaması beklenmektedir.

Öte yandan, ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarında yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergilerinin eğitsel yeterliliklerine yönelik yapılmış olan bu çalışmayla ünite dergilerinin eğitsel niteliğinin ortaya konulması umulmaktadır.

İlköğretimin 4. ve 5. sınıflarında sınıf öğretmenlerinin ders kitaplarının yanı sıra yardımcı ders aracı kapsamında yoğun olarak kullandıkları eğitim araçlarından biri öğrenci dergileri içinde yer alan ünite dergileridir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Tebliğler Dergisi'nde okullara yardımcı ders kaynağı olarak tavsiye edilen ünite dergileri, programa uygun olarak ders kitaplarından daha ayrıntılı bir içerik sunarak öğretmen ve öğrenciye yardımcı olması amacıyla kullanılan araçlardır. Ancak, tamamı özel yayınevlerince ticari amaçlı olarak hazırlanan ve ülke düzeyinde hemen tüm ilköğretim okullarında kullanılan ünite dergileri hakkında bugüne kadar yeterli sayıda bilimsel araştırma yapılmamıştır. Bu konuda yapılmış olan ve ulaşılabilen araştırmaların çoğu, ünite dergilerinin seçimi ve kullanımıyla ilgili olarak yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin ortaya konmasını amaçlayan araştırmalardır. Bu nedenle, ünite dergilerinin eğitsel niteliklerinin de belirlenmesine dönük araştırmalara gereksinim vardır. Bu araştırmanın bu gereksinimin bir kesimini karşılaması beklenmektedir. Öte yandan ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarında yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergilerinin öğretmen görüşlerine göre eğitsel yönden yeterliliğinin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmanın sonuçlarının, öncelikle öğretme-öğrenme süreçlerinde ünite dergilerini yardımcı ders aracı olarak kullanan sınıf öğretmenlerine, dergi seçiminde önemli bir belirleyici olan okul yöneticilerine, Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerine, dergi yayıncılarına ve velilere yol göstereceği umulmaktadır.

1.7. Sayıtlar

Bu araştırmanın sayıtları şöyledir:

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin yanıtları gerçeği yansıtmaktadır.

1.8. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- Bu araştırma Eskişehir il merkezinde ilköğretimin dördüncü ve beşinci sınıflarında kullanılan ünite dergileri ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle sınırlıdır.
- Araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınan ünite dergileri Milli Eğitim Bakanlığı'nca Tebliğler Dergisi'nde 2001-2002 öğretim yılında ilköğretim okullarında yardımcı kaynaklar olarak yayımlanan öğrenci dergileri içinde yer alan ünite dergilerinin eğitsel yeterlilikleri ile sınırlıdır.

1.9. Tanımlar

Araştırmada sıkça kullanılan kimi kavramlar ve bu kavramların anlamları şu şekildedir:

Öğrenci Dergisi: “Gelişim basamakları dikkate alınmak suretiyle, öğrencileri, bilim, sanat ve teknolojiadaki gelişmeler çerçevesinde, bireysel, sosyal ve kültürel yönlerini geliştirici içerikteki ve periyodik olarak hazırlanan basılı eseri ifade eder” (MEB, 1999).

Ünite Dergisi: Öğrenci dergileri grubu içinde yer alan, içeriğinde hedeflenen sınıfın o yıl içinde program dahilinde yer alan bütün derslerin işlenişine ve o derslerle ilgili alıştırmaya ve testlere yer veren periyodik olarak yayımlanan basılı eğitim aracıdır.

Eğitsel Nitelik: “Eğitim değeri ve eğitici yönü bulunan, eğitimle ilgili özelliklerdir” (Demirel, 1993).

İkinci Bölüm

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda yardımcı ders aracı olarak kullanılan ünite dergilerinin eğitsel yönden öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesinin amaçlandığı bu araştırma konusuyla ilgili olan araştırmaların taraması yapılmıştır. Tarama sonucunda bu araştırmaların sayıca az olduğu ve biri hariç diğerlerinin yüksek lisans tez çalışması niteliğinde olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırma konusuyla ilgili alanyazın taramasında ulaşılabilen birkaç makale de incelenmiştir. Aşağıda incelenen araştırmaların ve makalelerin sonuçlarına yer verilmiştir.

Doğan (2001), “Ünite Dergilerine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında, ilköğretim okullarının ilk beş sınıfında yardımcı ders aracı olarak kullanılan ünite dergilerinin öğretimdeki yeri ve bu dergilerin okullardaki işlevlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma, Türkiye çapında basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen il ve ilçe merkezlerindeki ilköğretim okullarında görev yapan 875 üçüncü sınıf öğretmenine uygulanan bir anketle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde istatistiksel teknik olarak SPSS paket programı ile frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımları kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Ünite dergileri, Hayat Bilgisi ve Matematik dersleri dışındaki diğer derslerde yeterince kullanılmamaktadır.
- Ünite dergilerinin seçiminde sınıf öğretmenleri özgür değildirler.
- Ünite dergilerindeki konular hazırlanırken coğrafi ve sosyo-ekonomik açıdan bölgesel farklılıklara dikkat edilmemektedir.
- Dergiler, okullara zamanında belirli gün ve haftalara uygun olarak ulaşmamaktadır.
- Dergi fiyatları yüksektir.

Kalsen'in (2000), "İlköğretim Birinci ve Beşinci Sınıflarında Okutulan Ünite Dergileri İle İlgili Öğretmen, Yönetici ve Veli Görüşleri" adlı araştırmasında, ünite dergilerinin seçiminde verilen kararın isabetli olması için, öğrencinin öğrenme etkililiğine katkı getirecek olan ünite dergilerinin işlevinin belirlenmesi ve seçiminde karar vericilere bilgi sunulması amaçlanmıştır. Araştırma, Ankara'nın Keçiören ilçesindeki 25 resmi ilköğretim okulunda görev yapan 31 yönetici, 321 öğretmen ve 41 velinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri yönetici, öğretmen ve velilere uygulanan anketlerle toplanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde istatistiksel teknik olarak sayı ve yüzde dağılımından yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilere dayalı olarak:

- Dergi seçiminde okul yöneticilerinin tercihlerinin önemli olduğu ve ünite dergilerinin daha çok yöneticiler tarafından seçildiği,
- Dergiler okula ekonomik kaynak sağlamasından dolayı dergi seçiminde öğrenciye yönelik işlevin dikkate alınmadığı,
- Yöneticiler, öğretmenler ve veliler ünite dergilerinde kullanılan dilin sınıf düzeylerine uygun olmadığı; ünite başında bulunan hazırlık sorularına, öğrenciyi araştırmaya yönlendiren yönergelere, ön öğrenmeleri hatırlatma ile ilgili etkinliklere ve ünite boyunca kullanılacak araç gereçlere yer verilmediği,
- Yönetici ve öğretmenler ünite dergilerinde yer alan konuların, birbirinin ön koşulu olacak şekilde sıralanmadığı, güncel yaşamla dersin üniteleri arasındaki ilişkinin içerikte dikkate alınmadığı,
- Değerlendirme basamağında yer alan soruların, ünite boyunca kazandırılmak istenen hedef davranışları ölçmede yetersiz oldukları, kavrama ve uygulama basamağı davranışlarını ölçen sorulara istenilen düzeyde yer verilmediği,
- Ünite dergilerinde yer alan, resim, grafik, fotoğraf ve haritaların estetik yönden canlı ve çekici olmadıkları, kullanılan kağıt ile ciltlemenin kullanışlı olmadığı,
- Dergi seçiminde yönetici, öğretmen ve veli görüşleri arasında farklılıklar olduğu saptanmıştır.

İncelenen bir diğer araştırma da Gökyer'in (1997) "İlköğretim Kurumları Birinci Kademesinde Okutulan Öğrenci Dergilerine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri"

adlı araştırmasıdır. Araştırma, öğrenci dergilerinin seçilme ve satılma (pazarlama) biçimi, dergilerin içerik ve özellikleri ile kullanılmasına ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma, 1997 yılında Konya ilinin Meram, Karatay ve Selçuklu ilçe merkezlerindeki ilköğretim okullarında görev yapan 50 yönetici ve 275 sınıf öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri yönetici ve öğretmenlere uygulanan anketlerle toplanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde sayı ve yüzde dağılımı alınmış, ayrıca sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinin görüşleri arasında Ki kare çözümlenmesi yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilere dayalı olarak ulaşılan sonuçlar şöyledir:

- Öğrenci dergisi seçiminin okullarda olumsuz etkileri olmaktadır.
- Öğrenci dergileri, okulun öğretmenlerinden oluşturulan bir komisyon tarafından seçilmelidir.
- Öğrenci dergilerinin satışı okul kooperatifinde yapılmalıdır.
- Öğrenci dergileri öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen ve öğrenciye kaynak zenginliği, esneklik sağladığı için alınmalıdır.
- Öğrenci dergilerinde ünitelerle ilgili deney, gözlem, araştırma, inceleme konularına yer verilmesi gerektiği ve öğrenci başarısını objektif olarak ölçebilen standart başarı testleri ile kontrol ve izleme testleri olmalıdır.
- Öğrenci dergileri her yıl geliştirilerek yeniden düzenlenmeli, ancak ders kitaplarının yerine değil, onların da kullanımına kılavuzluk etmelidir.
- Öğrenci dergileri ile birlikte verilen ünite ve yıllık planlar, öğretmenleri plan yapma konusunda statik bir yapıya kavuşturmuştur.
- Milli Eğitim Bakanlığı sadece öğrenci dergilerinin eğitim ve öğretim açısından incelenerek tavsiye edilmesi görevini değil, aynı zamanda özel sektöre kalite, nitelik yönünden örneklik teşkil etmesi açısından öğrenci dergilerinin hazırlanması, yayımlanması ve satılması görevini de üstlenmelidir.

Araştırmanın konusuyla ilgili bir diğer çalışma da, Erçetin, Doğan ve Ergün'ün (1995), "İlköğretim Okullarında Yöneticilerin, Öğretmenlerin ve Velilerin Ders Kitapları ile Dergilerin Seçiminde ve Kullanımında Karşılaştıkları Sorunlar" adlı araştırmasıdır. Bu

araştırmada, ders kitapları ile dergilerin seçimi ve kullanımında yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara ilinde görev yapan 150 yönetici, 450 öğretmen ve 900 veli oluşturmuştur. Araştırmanın verileri yöneticilere, öğretmenlere ve velilere uygulanan üç ayrı anket ile toplanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde istatistiksel teknik olarak frekans ve yüzde dağılımları ile ki kare çözümlenmesinden yararlanılmıştır. Araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Okul yöneticilerinin Bakanlık ve Milli Eğitim Müdürlükleri'nden kitap sağlarken karşılaştıkları bürokratik işlemlerin çokluğu ile Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanan yayınları seçme zorunluluğunu, velilerin kitap ve dergi almaya karşı çıkmalarından daha büyük bir sorun olarak algıladıkları saptanmıştır.
- Öğretmenlerin yaklaşık yarısı bir yandan kendilerini yayın seçme ve kullanma konusunda yeterli teknik bilgiye sahip görmediklerini ve konuya ilişkin kendi yetki ve sorumluluklarını bilmediklerini belirtirken, öte yandan da deneyimlerinden yararlanılmamasını ve yayın seçiminde karara katılamamalarını bir sorun olarak gördükleri belirtilmiştir.
- Velilerin ders kitabı ve dergileri bulma ve yayın listesine zamanında ulaşma konusunda sorunları olduğu ortaya konulmuştur.

Tez konusuyla ilgili yukarıda incelenen araştırmalarda, ünite dergilerinin seçiminde ve kullanımında yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesi yönü üzerinde durulmuş ve araştırmaya katılanların görüşleri doğrultusunda karşılaştıkları sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm önerilerinin yer aldığı görülmüştür.

Tez konusuyla ilgili olarak alanyazında yukarıda sayılan araştırmalar dışında konuyla ilgili ulaşılabilen birkaç makale de incelenmiştir.

İncelenen ilk makale, Turan'ın (1994) "Eğitim Öğretimde Ünite Dergilerinin Yeri ve Önemi" adlı makalesidir. Makalede ünite dergilerinin eğitim-öğretimdeki yeri ve özellikleri şöyle belirtilmiştir:

- Ünite dergileri eğitim-öğretim hizmetindeki yerini ve önemini sürekli korumaktadır.
- Ünite dergileri güncel bilgi ve materyallerle donatılmış, ders kitabını tamamlayan değil, ders kitabı işlevini gören bir eğitim aracı konumuna gelmiştir.
- Dergiler tüm dersleri kapsayacak biçimde düzenlenmiştir.
- Ünite dergilerinin periyodik olarak sunulması öğrenciyi eğitim ve öğretime daha iyi motive etmektedir.
- Ünite dergileri sonunda verilen test ekleri ölçme değerlendirmeyi iyi bilen uzman kişiler tarafından hazırlanmıştır.
- Ders programlarında yapılan değişiklikleri öncelikle ünite dergileri uygular ve hayata geçirir.
- Ünite dergilerinin tümü Milli Eğitim Bakanlığı'nın programlarına ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'ne uygun olarak hazırlanmıştır.
- Ünite dergilerinin satın alınmasında bir zorunluluk söz konusu değildir.

Turan, makalesinin sonunda ünite dergilerinin, okullardaki eğitim-öğretim etkinliklerine olumlu katkıda bulunduğunu, bu nedenle de bu tür dergilerin yayımlanmasının desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Dergilerle ilgili incelenen bir diğer makale Taşdemir'in (1994) "Okullarımızda Kaynak, Yardımcı Kaynak (Dergiler) Problemi" adlı makalesidir. Taşdemir, makalesinin ilk bölümünde araç-gereçlerin eğitim-öğretimde büyük önem taşıdığını belirterek okullarda yardımcı kaynak eserlere baş vurulmasının zorunluluğunu vurgulamıştır.

Makalenin ikinci bölümünde ülkemizdeki okullarda kullanılan ünite dergilerinin sahip olması gereken niteliklere uygun olmadıkları, özellikle gelişmiş ülkelerdeki örneklerinden çok geri düzeyde olduklarını dile getirerek ülkemizde kullanılan ünite dergilerinin özelliklerini de şu şekilde sıralamıştır:

- Ünite dergilerinin görüntüsü öğrencinin ilgisini çekecek düzeyde değildir.
- İçerik olarak yeterli ve öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine ve pedagojik esaslara uygun değildir.

- Dergilerin kağıt kalitesi, fiyatı, bilgilerin düzeyi ve sunuluş tarzı vb. özellikleri uygun değildir.

Taşdemir, makalenin üçüncü bölümünde ise yukarıda saydığı eksiklere yönelik çözüm önerileri getirmiştir. Bu öneriler şu şekildedir:

- Okullara yeterli ödenek sağlanarak okul yöneticilerinin dergi yayıncıları ile para konusunda muhatap olmaktan kurtarılması,
- Öğretmenlerin eğitilerek hazır bilgi ve materyal elde etme anlayışından vazgeçirilmesi,
- Öğrencilere bilgiyi kuru ve hazır olarak değil, bizzat çok ve çeşitli kaynaklardan alma anlayışı ve alışkanlığının kazandırılması,
- Her okulda atıl vaziyette bulunan okul kitaplıklarının zenginleştirilerek işlevsel duruma getirilmesi,
- Yıl içinde kullanılan ünite dergilerinin saklanarak bir sonraki yılda kullanımın sağlanması ve böylece dergilerin bir sonraki yıl ücretsiz kullanma olanağının sağlanmasıdır.

Taşdemir, makalesinin sonunda ünite dergilerinin her yıl satın alınması ve bir sonraki yıl kullanılmaması nedeniyle boşuna para kaybına yol açtığını önemle vurguladıktan sonra ünite dergilerinin en uygun ekonomik şartlarla kullanılması gerektiğini maddeler halinde açıklamıştır.

İncelenen son makale, Özyüksel'in (1987) "İlkokullarda Dergicilik" adlı makalesidir. Özyüksel, okullarda her yıl yaşanan ders kitabı seçimi sorunundan sonra ünite dergilerinin de birer sorun yarattığını örnekendirerek açıklamaktadır. Ardından, ünite dergilerinin ders kitaplarının kötü bir kopyası olduğundan söz ederek bunu şöyle açıklamaktadır:

- Ünite dergileri, kitaplarda bulunmayan konuları işleyen, programı zenginleştiren, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıran ve yenilik getiren bir eğitim aracı olmaktan uzak bir yapıdadır.

- Ünite dergileri ders kitaplarının kötü, kaba bir kopyasıdır.
- Yalnızca bir üniteyi kapsayan ve ders kitabının altında, yedide biri kadar olan bir dergi ders kitabından çok daha yüksek fiyata satılmaktadır.

Özyüksel, makalesinin sonunda dergi yayıncılarının satışlarını arttırmak için okul yöneticilerine haksız maddi yardımda bulunduğunu ve bu yolla da bir tür para sömürüsü yapıldığını öne sürmektedir.

İncelenen makalelerin sonuçları araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, okullarda kullanılan ünite dergilerinin seçiminin önemli bir sorun olduğu ve bu konuda okul yöneticilerinin seçim kararlarında dergiyi çıkaran kuruluşun okula sunduğu maddi yardımların önemli bir etkisinin olduğu, hem araştırmalarda hem de makalelerde dile getirilen ortak noktalar. Öte yandan ünite dergilerinin içerik ve biçimsel düzenleme yönünden eğitsel katkılarının yetersizliği araştırma ve makalelerde vurgulanan bir diğer noktadır. Yukarıda açıklanan son makale de ise ilköğretimin ilk beş sınıfında yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergilerinin yalnızca ticari amaçlar gözönünde tutularak hazırlandığını belirterek ünite dergilerinin yalnızca ders kitaplarının kötü bir kopyası olduğu şeklinde olumsuz bir görüş bildirilmiştir. Ancak Turan (1994), yukarıdaki görüşlerden farklı bir yaklaşımla ünite dergilerinin eğitsel açıdan yararlarının bulunduğu ve desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir.

Üçüncü Bölüm

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile verilerin toplanması ve toplanan verilerin çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

İlköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında ders kitaplarının yanı sıra yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergilerinin eğitsel yönden yeterli olup olmadıklarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesinin amaçlandığı bu araştırma tarama modeline dayalı bir araştırmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2001–2002 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki 97 ilköğretim okulunun birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıfları bulunan 90 okulun dördüncü ve beşinci sınıflarında görev yapan 486 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Yedi okul ya sadece dördüncü sınıfı ya da sadece beşinci sınıfı olduğu için çalışma evrenine alınmamıştır. Ayrıca, ilköğretim okullarında yönetici olarak görev yapan sınıf öğretmenleri ile birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenleri de araştırma kapsamına alınmamıştır.

Araştırmada gerek duyulan bilgilerin toplanması için tüm çalışma evrenine ulaşma güçlüğü gözönüne alınarak, küme örnekleme yaklaşımı (Karasar, 1995, s.114) ile örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bu yaklaşım gereğince, araştırmanın çalışma evrenini oluşturan Eskişehir il merkezindeki 90 ilköğretim okulunun %50'sine denk gelen 45 ilköğretim okulunun dördüncü ve beşinci sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin araştırmanın örneklem kümesini oluşturması benimsenmiştir. Bu nedenle, 90 ilköğretim okulu içerisinde 45 okulun adı kura çekme yoluyla belirlenmiştir. Böylece bu okulların

dördüncü ve beşinci sınıflarında görev yapan toplam 278 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklem kümesi ile ilgili sayısal bilgiler Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2

Araştırmanın Örneklemi

Örneklem Kümesi	Örnekleme Alınan Öğretmen Sayısı (N)	Araştırma Anketini Yanıtlayan Öğretmen Sayısı (N)	Değerlendirme Dışı Bırakılan Anket Sayısı (N)	Değerlendirmeye Alınan Anket Sayısı (N)
4. Sınıf	134	130	11	119
5. Sınıf	144	139	14	125
Toplam	278	269	25	244

Çizelge 2’de görüldüğü gibi araştırmanın örneklemini Eskişehir il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan 134’ü dördüncü sınıf ve 144’ü de beşinci sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 278 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Bu örneklemini oluşturan öğretmenlerden araştırma anketini yanıtlayan öğretmenlerin sayısı 130’u dördüncü sınıf ve 139’u beşinci sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 269’dur. 11’i dördüncü sınıf öğretmenlerince, 14’ü beşinci sınıf öğretmenlerince toplam 25 anket eksik veya yanlış doldurulmuş olması nedeniyle değerlendirilmemiştir. Böylece geriye kalan 244 öğretmenin anketi değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan sınıf öğretmenlerinin kişisel özellikleri ile bilgilere Çizelge 3’te yer verilmiştir.

Çizelge 3’te görüldüğü gibi araştırmanın örneklemini oluşturan toplam sınıf öğretmenlerinin %48.7’si dördüncü sınıf, %51.3’ü beşinci sınıfta görev yapmaktadır. Buna göre, öğretmenlerin 2001 – 2002 öğretim yılında dördüncü ve beşinci sınıflara göre dağılımı her iki sınıfta yaklaşık olarak denktir.

Çizelge 3
Örneklemdaki Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Özellikler	f	%
Öğretimi Yapılan Sınıf		
4. Sınıf	119	48.7
5. Sınıf	125	51.3
Hizmet Süresi		
1 – 5 yıl	26	10.7
6 – 10 yıl	50	20.5
11 – 15 yıl	33	13.5
16 – 20 yıl	40	16.4
21 – 25 yıl	36	14.8
26 yıl ve üstü	59	24.1
En Son Bitirilen Okul		
İlköğretmen Okulu	6	2.5
2 Yıllık Eğitim Enstitüsü / Eğitim Yüksek Okulu	56	23.0
A.Ü. Açıköğretim Fakültesi EÖP	61	25.0
A.Ü. Açıköğretim Fakültesi LTP	38	15.6
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı	24	9.8
4 Yıllık YO / Fakülte	29	11.9
4 Yıllık YO / Fakülte ve Öğretmenlik Sertifikası	30	12.2
Öğretmenlerin Yardımcı Kaynak Olarak Kullandıkları Ünite Dergileri		
Çağdaş	148	60.7
Özgün	34	13.9
Bilgi Başarı	16	6.6
Uzman	16	6.6
Uygun	11	4.5
Zambak	7	2.9
Bilgin	4	1.6
Uygar	4	1.6
Üner	4	1.6

Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreleri incelendiğinde, öğretmenlerin %24.1'inin 26 yıl ve üstü, %20.5'inin 6-10 yıl, %16.4'ünün 16-20 yıl, %14.8'inin 21-25 yıl, %13.5'inin 11-15 yıl ve %10.7'sinin de 1-5 yıl arasında değişen hizmet sürelerine sahip oldukları görülmektedir. Bu dağılıma göre, araştırmaya katılan

öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%68.8) meslekteki çalışma süreleri 10 yılın üzerindedir.

En son bitirdikleri okul bakımından, örnekleme oluşturan öğretmenlerin %25'i Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Programını, %23'ü iki yıllık eğitim enstitüsünü ya da iki yıllık eğitim yüksek okulunu, %15.6'sı Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programını, %12.2'si dört yıllık yüksek okul veya fakülteyi bitirdikten sonra öğretmenlik sertifikası almış, %11.9'u dört yıllık yüksek okul / fakülteyi bitirmiş, %9.8'i Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programını ve %2.5'i ilköğretmen okulunu bitirmiş kişilerdir.

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin yardımcı kaynak olarak kullandıkları ünite dergileri incelendiğinde, %60.7'sinin Çağdaş Ünite Dergisi'ni, %13.9'unun Özgün Ünite Dergisi'ni, %6.6'sının Bilgi Başarı Ünite Dergisi'ni, %6.6'sının Uzman Ünite Dergisi'ni, %4.5'inin Uygun Ünite Dergisi'ni, %2.9'unun Zambak Ünite Dergisi'ni, %1.6'sının Uygar Ünite Dergisi'ni, %1.6'sının Bilgin Ünite Dergisi'ni ve %1.6'sının ise Üner Ünite Dergisi'ni seçtikleri görülmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma için gerekli olan verilerin toplanmasında sınıf öğretmenlerine yönelik "İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Yardımcı Kaynak Olarak Kullanılan Ünite Dergilerinin Eğitsel Yönden Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Anketi" kullanılmıştır (Ek 1).

Anketin geliştirilmesi için ilk olarak ünite dergilerinin sahip olmaları gereken özellikler belirlenmiştir. Bu özellikler, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araçları İnceleme Yönetmeliği ve Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği – Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi İle İlgili Esas ve Usuller olmak üzere iki yönetmeliğe dayanılarak belirlenmiştir. Daha sonra öğretmenlerin değerlendirmelerine esas olmak üzere her özellik için "çok iyi", "iyi", "orta", "yetersiz" ve "çok kötü" şeklinde beş düzey belirlenmiş ve tez danışmanı ile birlikte taslak anket hazırlanmıştır. Hazırlanan anket, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Eğitim Programları ve Öğretim, İlköğretim Bölümü ve Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde görevli toplam

beş öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuştur. Uzman öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda taslak ankette bazı değişiklikler yapılarak anket yeniden düzenlenmiştir. Yeniden düzenlenen bu veri toplama aracı güvenilirlik çalışması yapmak amacıyla araştırma örneklemine girmeyen iki ayrı ilköğretim okulunda görev yapan 16 sınıf öğretmenine üç hafta arayla iki kez uygulanmıştır. Bu iki uygulamadan elde edilen veriler bilgisayar ortamına işlenmiştir. Uygulamalarda elde edilen veriler üzerinde istatistiksel işlem yapmak için ünite dergilerinde olması gereken özelliklerin düzeyine en olumludan en olumsuz doğru 5'ten 1'e kadar ("çok iyi"= 5, "iyi"= 4, "orta"= 3, "yetersiz"= 2, "çok kötü"= 1) puan verilmiştir. Güvenirlik çalışmasına esas olmak üzere ankette kişisel bilgiler çıkarıldıktan sonra kalan kırk dört özelliğe verilen "çok iyi", "iyi", "orta", "yetersiz" ve "çok kötü" seçeneklerinden alınan puanlar hesaplanmıştır. Veri toplama aracında yer alan kırk beşinci madde, öğretmenlerin kişisel görüşlerini almak üzere açık uçlu bir soru olduğu için puanlamaya katılmamıştır.

Veri toplama aracının iki uygulamasının sonucu elde edilen toplam puanlar üzerinde bilgisayar ortamında SPSS programında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı formülü kullanılarak güvenilirlik katsayısına bakılmıştır. Yapılan işlemler sonucunda güvenilirlik katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur. İncelenen alanyazında bu oran güvenilirlik için yeterli görülmektedir (Özdamar, 1999, s.500). Bu işlemlerden sonra anket uygulanmaya hazır duruma getirilmiştir.

Hazırlanan araştırma anketi yedi bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde, sınıf öğretmenlerinin kişisel özellikleriyle ilgili bilgilere dönük dört soru yer almaktadır. İkinci bölüm, öğretmenlerin ünite dergilerinde ders konularının işlenişi ile ilgili genel görüşlerini belirlemeyi amaçlayan on yedi özelliği içermektedir. Üçüncü bölümde öğretmenlerin ünite dergilerinde dil özellikleri ve yazım kuralları ile ilgili görüşlerini belirlemeye dönük sekiz madde bulunmaktadır. Dördüncü bölümde öğretmenlerin ünite dergilerinde görsel düzen ile ilgili görüşlerini belirlemeye dönük dokuz madde bulunmaktadır. Beşinci bölümde öğretmenlerin ünite dergilerinde hazırlık çalışmaları ile ilgili görüşlerini belirlemeye dönük dört madde bulunmaktadır. Altıncı bölümde öğretmenlerin ünite dergilerinde değerlendirme çalışmaları ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlayan altı madde yer almaktadır. Son bölümde ise, öğretmenlerin ünite dergileri ile ilgili kişisel görüşlerini almak üzere bir açık uçlu madde yer almaktadır.

Toplam 45 maddeden oluşan anketin ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı bölümlerindeki maddeler beşli likert tipi ölçek, yedinci bölümdeki bir madde ise açık uçlu soru biçiminde düzenlenmiştir.

Araştırma için geliştirilmiş olan “İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Yardımcı Kaynak Olarak Kullanılan Ünite Dergilerinin Eğitsel Yönden Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı anketin ilköğretimin bu sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerine uygulanabilmesi için Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izin alınmıştır (Ek 2). Daha sonra anketlerin, araştırmanın örneklem kümesini oluşturan Eskişehir il merkezindeki 45 ilköğretim okulundaki dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerine dağıtılması ve yanıtama için verilen sürenin (3-5 gün) sonunda toplanması araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

“İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Yardımcı Kaynak Olarak Kullanılan Ünite Dergilerinin Eğitsel Yönden Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Araştırma Anketi” yardımıyla toplanan verilerin çözümlenmesi için önce sınıf öğretmenlerince doldurulan anket formları tek tek incelenmiş, yanlış ve eksik doldurulan anketler elenerek değerlendirme dışı bırakılmıştır. İstenilen şekilde doldurulan anketler numaralandırılmış ve tüm bilgiler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Toplanan verilerin çözümlenmesi SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programı kullanılarak yapılmıştır. Çözümlemelerde istatistiksel teknik olarak frekans ve yüzde dağılımından yararlanılmıştır.

Bulguların yorumlanmasında ölçüt olarak aşağıdaki oranlar alınmıştır:

% 0	– “hiçbiri”
% 1 – 3 arasındaki sayısal veriler	– “yaklaşık hiçbiri”
% 4 – 15 arasındaki sayısal veriler	– “çok küçük bir bölümü”
% 16 – 29 arasındaki sayısal veriler	– “küçük bir bölümü”
% 30 – 39 arasındaki sayısal veriler	– “yarıdan oldukça azı”
% 40 – 46 arasındaki sayısal veriler	– “yarıdan biraz azı”

- % 47 – 49 arasındaki sayısal veriler – “yaklaşık yarısı”
% 50 – “yarısı”
% 51 – 53 arasındaki sayısal veriler – “yaklaşık yarısı”
% 54 – 60 arasındaki sayısal veriler – “yarıdan biraz çoğu”
% 61 – 70 arasındaki sayısal veriler – “yarıdan oldukça çoğu”
% 71 – 84 arasındaki sayısal veriler – “büyük bir bölümü”
% 85 – 96 arasındaki sayısal veriler – “çok büyük bir bölümü”
% 97 – 99 arasındaki sayısal veriler – “yaklaşık tümü”
% 100 – “tümü” olarak adlandırılmıştır.

Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin ünite dergilerinin taşımaları gereken eğitsel niteliklerine ilişkin verdikleri yanıtların yorumlanmasında ise, “çok iyi” ve “iyi” yanıtları “yeterli”; “orta”, “yetersiz” ve “çok kötü” yanıtları da “yetersiz” olarak değerlendirilmiştir.

Dördüncü Bölüm

BULGULAR VE YORUMLARI

İlköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergilerinin eğitsel yönden öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde, araştırma sorununun çözümü için veri toplama aracı ile toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Bulgular ve yorumlarının ele alınışında araştırmanın amacıyla ilgili soruların sırası izlenmiştir. Buna göre, bulgular ve yorumları şu ana başlıklar altında toplanmıştır:

1. Öğretmenlerin ünite dergilerinde ders konularının işlenişi ile ilgili görüşleri
2. Öğretmenlerin ünite dergilerinin dil özellikleri ve yazım kuralları ile ilgili görüşleri
3. Öğretmenlerin ünite dergilerinin görsel düzeni ile ilgili görüşleri
4. Öğretmenlerin ünite dergilerinin hazırlık çalışmaları ile ilgili görüşleri
5. Öğretmenlerin ünite dergilerinin değerlendirme çalışmaları ile ilgili görüşleri
6. Öğretmenlerin ünite dergilerinin eğitsel nitelikleriyle ilgili diğer görüşleri ve önerileri

4.1. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinde Ders Konularının İşlenişi ile İlgili Görüşleri

İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda öğrenci dergileri içerisinde yardımcı kaynak olarak yoğun biçimde kullanılan ünite dergilerinin eğitsel yönden öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada yanıtı aranan ilk soru, ünite dergilerinin ders konularının işlenişi bakımından yeterli olup olmadığıdır. Bu soruya yanıt bulmak için çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin veri toplama aracındaki ünite dergilerinde ders konularının işlenişi ile ilgili 17 özelliğe verdikleri yanıtlar çözümlenerek elde edilen sayısal değerler Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4
Öğretmenlerin Ünite Dergilerinde Ders Konularının İşlenişi İle İlgili Görüşleri
N= 244

Özellikler	Çok İyi		İyi		Orta		Yetersiz		Çok Kötü	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
(1) Konuların ilgili sınıf için belirlenen amaçlara uygunluğu	54	22.1	162	66.4	25	10.2	3	1.3	-	-
(2) Konuların sosyal, ekonomik ve kültürel bütünlük içinde sunulması	54	22.1	152	62.3	34	13.9	4	1.7	-	-
(3) Konuların öğrencilerin günlük yaşantılarında kullanabilecekleri biçimde işlenişi	59	24.2	126	51.6	46	18.9	12	4.9	1	0.4
(4) Konuların öğrenci düzeyine uygunluğu	59	24.2	144	59.0	29	11.9	11	4.5	1	0.4
(5) İlgili sınıfın tüm derslerini kapsayacak konulara yeterli düzeyde yer verilmesi	60	24.6	127	52.0	41	16.8	15	6.1	1	0.5
(6) Gereksiz ve fazla ayrıntılı bilgilere yer verilmemesi	64	26.2	131	53.7	43	17.6	6	2.5	-	-
(7) Konuların işlenişinde, yakından uzağa, basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta vb. temel öğretim ilkelerine uyulması	63	25.8	143	58.6	32	13.1	6	2.5	-	-
(8) Konuların işlenişinde öğrencilerin daha önce öğrendikleriyle ilişki kurulması	50	20.5	142	58.2	40	16.4	12	4.9	-	-
(9) Konuların işlenişinde, öğrenciyi daha fazla öğrenmeye (<i>araştırma, inceleme, başka kaynaklardan yararlanma vb.</i>) yönlendirmesi	56	23.0	112	45.9	60	24.6	15	6.1	1	0.4
(10) Konuların işlenişinde, öğrenciyi bağımsız, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye yöneltmesi	35	14.3	122	50.0	72	29.5	15	6.2	-	-
(11) Edinilen bilgilerden yararlanarak, sorun çözmeye, sonuç çıkarmaya, tartışmaya, karşılaştırma yapmaya yöneltmesi	45	18.4	123	50.4	66	27.0	10	4.2	-	-

Çizelge 4 - Devam

Özellikler	Çok İyi		İyi		Orta		Yetersiz		Çok Kötü	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
(12) Dersler, bölümler, üniteler ve konular arasında kapsam yönünden dengelik	50	20.5	150	61.5	35	14.3	9	3.7	-	-
(13) Atatürk İlke ve İnkılaplarını kavratan ve benimseten metinlere yer verilmesi	69	28.3	138	56.6	30	12.3	7	2.8	-	-
(14) Konularla ilgili güncel değişikliklerin yer alması	55	22.5	135	55.3	40	16.4	13	5.3	1	0.5
(15) Dersin özelliğine göre açıklanması gereken sözcük ve kavramların açıklamalarını içeren bir bölüme yer verilmesi	49	20.1	116	47.5	51	20.9	26	10.7	2	0.8
(16) Konularda, çeşitli oyun yoluyla öğrenme ve eğitici-eğlendirici çalışmalarına yer verilmesi	52	21.3	93	38.1	59	24.2	38	15.6	2	0.8
(17) Konularla ilgili yeterli alıştırmalara yer verilmesi	49	20.1	135	55.3	40	16.4	19	7.8	1	0.4

Çizelge 4'te görüldüğü gibi, ünite dergilerinde ders konularının işleniş başlığı altında öğretmenlerden görüş alınan ilk özellik, "Konuların ilgili sınıf için belirlenen amaçlara uygunluğu" dur. Bu özelliğe, öğretmenlerin %22.1'i "çok iyi", %66.4'ü "iyi", %10.2'si "orta" ve %1.3'ü "yetersiz" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu özellik için "çok kötü" yanıtını veren öğretmen yoktur. Buna göre, ünite dergilerindeki konuların ilgili sınıf için belirlenen amaçlara uygunluğunu öğretmenlerin çok büyük bir bölümü (%88.5) "yeterli", çok küçük bir bölümü (%11.5) ise "yetersiz" bulmaktadır.

Öğretmenlere ünite dergilerinde ders konularının işlenişine ilişkin görüşlerinin sorulduğu ikinci özellik, "Konuların sosyal, ekonomik ve kültürel bütünlük içinde sunulması" özelliğidir. Bu özellik ile ilgili olarak, öğretmenlerin, %22.1'i "çok iyi", %62.3'ü "iyi", %13.9'u "orta" ve %1.7'si "yetersiz" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu özellik için "çok kötü" yanıtını veren öğretmen yoktur. Buna göre, ünite dergilerinde

konuların sosyal, ekonomik ve kültürel bütünlük içinde sunulmasını öğretmenlerin büyük bir bölümü (%84.4) “yeterli”, buna karşılık çok küçük bir bölümü (%15.6) de “yetersiz” bulmaktadır.

Üçüncü özellik olan “Konuların öğrencilerin günlük yaşantılarında kullanabilecekleri biçimde işlenişi” maddesine ise, ankete katılan öğretmenlerin %24.2’si “çok iyi”, %51.6’sı “iyi”, %18.9’u “orta”, %4.9’u “yetersiz” ve %0.4’ü “çok kötü” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin büyük bir bölümü (%75.8) ünite dergilerinde konuların öğrencilerin günlük yaşantılarında kullanabilecekleri biçimde işlenişini “yeterli” görürken küçük bir bölümü (%24.2) de “yetersiz” görmektedir.

Öğretmenlerden görüş bildirmeleri istenen dördüncü özellik, “Konuların öğrenci düzeyine uygunluğu” dur. Bu özellik için araştırmaya katılan öğretmenlerin %24.2’si “çok iyi”, %59’u “iyi”, %11.9’u “orta”, %4.5’i “yetersiz” ve %0.4’ü “çok kötü” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna göre, ünite dergilerinde konuların öğrenci düzeyine uygunluğunu öğretmenlerin büyük bir bölümü (%83.2) “yeterli”, küçük bir bölümü (%16.8) ise “yetersiz” bulmaktadır.

Ünite dergilerinde ders konularının işlenişi ile ilgili olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinin alınmasının amaçlandığı beşinci özellik, “İlgili sınıfın tüm derslerini kapsayacak konulara yeterli düzeyde yer verilmesi” özelliğidir. Bu maddeye, öğretmenlerin %24.6’sı “çok iyi”, %52’si “iyi”, %16.8’i “orta”, %6.1’i “yetersiz” ve %0.5’i “çok kötü” yanıtlarını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre, ünite dergilerinde ilgili sınıfın tüm derslerini kapsayacak konulara yeterli düzeyde yer verilmesini öğretmenlerin büyük bir bölümü (%76.6) “yeterli”, küçük bir bölümü (%23.4) ise “yetersiz” bulmaktadır.

Öğretmenlere ünite dergilerinde ders konularının işlenişi ile ilgili görüşleri sorulan bir başka özellik, “Gereksiz ve fazla ayrıntılı bilgilere yer verilmemesi” özelliğidir. Bu özellik için öğretmenlerin %26.2’si “çok iyi”, %53.7’si “iyi”, %17.6’sı “orta” ve %2.5’i “yetersiz” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu özelliğe “çok kötü” yanıtı veren öğretmen yoktur. Sınıf öğretmenlerinin bu yanıtlarına göre, ünite dergilerinde gereksiz

ve fazla ayrıntılı bilgilere yer verilmemesi durumunu öğretmenlerin büyük bir bölümü (%79.9) “yeterli”, küçük bir bölümü (%20.1) de “yetersiz” olarak değerlendirmektedir.

Ünite dergilerinde ders konularının işlenişi ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinin görüşlerine sunulan bir başka özellik de “Konuların işlenişinde, yakından uzağa, basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta vb. temel öğretim ilkelerine uyulması”dır. Bu özellik için öğretmenlerin %25.8’i “çok iyi”, %58.6’sı “iyi”, %13.1’i “orta” ve %2.5’i “yetersiz” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu maddeye “çok kötü” yanıtı veren öğretmen yoktur. Buna göre, ünite dergilerinde konuların işlenişinde yakından uzağa, basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta vb. temel öğretim ilkelerine uyulması durumu öğretmenlerin büyük bir bölümünce (%84.4) “yeterli”, çok küçük bir bölümünce (%15.6) ise “yetersiz” olarak görülmektedir.

Ünite dergilerinde “Konuların işlenişinde öğrencilerin daha önce öğrendikleriyle ilişki kurulması” özelliğini araştırmaya katılan öğretmenlerin %20.5’i “çok iyi”, %58.2’si “iyi”, %16.4’ü “orta” ve %4.9’u “yetersiz” değerlendirmişlerdir. Bu özellik için “çok kötü” yanıtı veren öğretmen yoktur. Buna göre, ünite dergilerinde konuların işlenişinde öğrencilerin daha önce öğrendikleriyle ilişki kurulmasını öğretmenlerin büyük bir bölümü (%78.7) “yeterli”, küçük bir bölümü (%21.3) de “yetersiz” bulmaktadır.

Ankete katılan öğretmenlere görüşleri sorulan diğer bir özellik, “Konuların işlenişinde, öğrenciyi daha fazla öğrenmeye (*araştırma, inceleme, başka kaynaklardan yararlanma vb.*) yönlendirmesi” özelliğidir. Bu özellik için öğretmenlerin %23’ü “çok iyi”, %45.9’u “iyi”, %24.6’sı “orta”, %6.1’i “yetersiz” ve %0.4’ü “çok kötü” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu yanıtlarına göre, ünite dergilerinde konuların işlenişinde, öğrenciyi daha fazla öğrenmeye (*araştırma, inceleme, başka kaynaklardan yararlanma vb.*) yönlendirme durumunu öğretmenlerin yarısından oldukça çoğu (%68.9) “yeterli” bulurken, yarısından oldukça azı (%31.1) ise “yetersiz” bulmaktadır.

Ünite dergilerinde ders konularının işlenişi ile ilgili olarak öğretmenlerden görüş bildirmeleri istenen onuncu madde, “Konuların işlenişinde, öğrenciyi bağımsız, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye yöneltmesi” özelliğidir. Bu maddeyi öğretmenlerin %14.3’ü “çok iyi”, %50’si, “iyi”, %29.5’i “orta” ve %6.2’si “yetersiz” olarak yanıtlamışlardır.

Bu özellik için “çok kötü” yanıtı veren öğretmen yoktur. Bu sonuçlara göre, öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğu (%64.3) ünite dergilerinde konuların işlenişinde öğrenciyi bağımsız, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye yöneltmesini yeterli bulurken, yarıdan oldukça azı (%35.7) da yetersiz bulmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere ünite dergilerinde ders konularının işlenişiyle ilgili olarak görüşleri sorulan onbirinci madde, “Edinilen bilgilerden yararlanarak, sorun çözmeye, sonuç çıkarmaya, tartışmaya, karşılaştırma yapmaya yöneltmesi” özelliğidir. Bu özellik için öğretmenlerin %18.4’ü “çok iyi”, %50.4’ü “iyi”, %27’si “orta” ve %4.2’si “yetersiz” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu maddeye “çok kötü” yanıtı veren öğretmen bulunmamaktadır. Buna göre, ünite dergilerinde konuların işlenişinde öğrencilerin edinilen bilgilerden yararlanarak, sorun çözmeye, sonuç çıkarmaya, tartışmaya, karşılaştırma yapmaya yöneltmesini öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğu (%68.8) “yeterli”, yarıdan oldukça azı da (%31.2) “yetersiz” olarak değerlendirmektedir.

Ünite dergilerinde ders konularının işlenişi ile ilgili olarak öğretmenlerden görüş bildirmeleri istenen “Dersler, bölümler, üniteler ve konular arasında kapsam yönünden dengelilik” özelliğine öğretmenlerin verdikleri yanıtlar %20.5 “çok iyi”, %61.5 “iyi”, %14.3 “orta” ve %3.7 “yetersiz” şeklindedir. Bu özelliğe “çok kötü” yanıtı veren öğretmen yoktur. Buna göre, öğretmenlerin büyük bir bölümü (%82) ünite dergilerinde dersler, bölümler, üniteler ve konular arasında kapsam yönünden dengeliliğini “yeterli”, küçük bir bölümü ise (%18) “yetersiz” bulmaktadır.

Öğretmenlerden görüş bildirmeleri istenen onüçüncü madde, “Atatürk ilke ve inkılaplarını kavratan ve benimseten metinlere yer verilmesi” özelliğidir. Bu özellik için öğretmenlerin %28.3’ü “çok iyi”, %56.6’sı “iyi”, %12.3’ü “orta” ve %2.8’i “yetersiz” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu maddeye “çok kötü” yanıtı veren öğretmen yoktur. Buna göre, ünite dergilerinde Atatürk İlke ve İnkılaplarını kavratan ve benimseten metinlere yer verilmesini öğretmenlerin büyük bir bölümü (%84.9) “yeterli” bulurken çok küçük bir bölümü (%15.1) de “yetersiz” bulmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinden görüş istenen bir başka özellik de, “Konularla ilgili güncel değişikliklerin yer alması” özelliğidir. Bu özelliğe öğretmenlerin %22.5’i “çok iyi”, %55.3’ü “iyi”, %16.4’ü “orta”, %5.3’ü “yetersiz” ve %0.5’i “çok kötü” yanıtlarını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu yanıtlarına göre, ünite dergilerinde konularla ilgili güncel değişikliklerin yer almasını öğretmenlerin büyük bir bölümü (%77.8) “yeterli”, küçük bir bölümü (%22.2) ise “yetersiz” bulmaktadır.

Öğretmenlere görüşleri sorulan onbeşinci özellik, “Dersin özelliğine göre açıklanması gereken sözcük ve kavramların açıklamalarını içeren bir bölüme yer verilmesi” özelliğidir. Öğretmenlerin bu özellik için verdikleri yanıtların dağılımı %20.1’i “çok iyi”, %47.5’i “iyi”, %20.9’u “orta”, %10.7’si “yetersiz” ve %0.8’i “çok kötü” şeklindedir. Bu verilere göre, ünite dergilerinde dersin özelliğine göre açıklanması gereken sözcük ve kavramların açıklamalarını içeren bir bölüme yer verilmesi durumunu öğretmenlerin yarıdan oldukça çoğu (%67.6) “yeterli”, yarıdan oldukça azı (%32.4) ise “yetersiz” bulmaktadır.

Öğretmenlerden görüş istenen başka bir özellik, “Konularda, çeşitli oyun yoluyla öğrenme ve eğitici-eğlendirici çalışmalara yer verilmesi”dir. Bu özellik için öğretmenlerin %21.3’ü “çok iyi”, %38.1’i “iyi”, %24.2’si “orta”, %15.6’sı “yetersiz” ve %0.8’i “çok kötü” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna göre, ünite dergilerinde konularda, çeşitli oyun yoluyla öğrenme ve eğitici-eğlendirici çalışmalara yer verilmesini öğretmenlerin yarıdan biraz fazlası (%59.4) “yeterli” bulurken yarıdan biraz azı (%40.6) da “yetersiz” bulmaktadır.

Sınıf öğretmenlerine ünite dergilerinde ders konularının işlenişine yönelik görüşleri sorulan son özellik, “Konularla ilgili yeterli alıştırmalara yer verilmesi” özelliğidir. Bu özellik ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini yansıtan yanıtların dağılımı %20.1’i “çok iyi”, %55.3’ü “iyi”, %16.4’ü “orta”, %7.8’i “yetersiz” ve %0.4’ü “çok kötü” şeklindedir. Bu verilere göre, ünite dergilerinde konularla ilgili yeterli alıştırmalara yer verilmesi durumunu öğretmenlerin büyük bir bölümü (%75.4) “yeterli”, küçük bir bölümü (%24.6) de “yetersiz” bulmaktadır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin derslerinde yardımcı kaynak olarak kullandıkları ünite dergilerinde ders konularının işlenişi ile ilgili 17 özelliğe verdikleri yanıtları incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin yaklaşık üçte ikisinin (%76.5) ünite dergilerinde ders konularının işlenişini “yeterli”, üçte birinin (%23.5) ise “yetersiz” buldukları söylenebilir.

4.2. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Dil Özellikleri ve Yazım Kuralları İle İlgili Görüşleri

Araştırmada yanıtı aranan ikinci soru, ünite dergilerinin dil özellikleri ve yazım kuralları bakımından yeterli olup olmadığıdır. Bu durumu saptamak için, öğretmenlerin araştırma anketinde yer alan ünite dergilerinin dil özellikleri ve yazım kuralları ile ilgili sekiz özelliğe verdikleri yanıtların çözümlemesi yapılmıştır. Bu çözümleme sonucunda elde edilen sayısal değerler Çizelge 5’de verilmiştir.

Çizelge 5

Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Dil Özellikleri ve Yazım Kuralları İle İlgili Görüşleri

Özellikler	Çok İyi		İyi		Orta		Yetersiz		Çok Kötü	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
(1) Genel olarak metinlerde kullanılan dilin, anlatımın, sözcüklerin ve tümce yapılarının öğrenci düzeyine uygunluğu	49	20.1	169	69.3	23	9.4	3	1.2	-	-
(2) Metinlerde dolaylı anlatımdan kaçınma	38	15.6	171	70.1	31	12.7	4	1.6	-	-
(3) Anlatımda sadelik, açıklık ve anlaşılabilirlik	47	19.3	164	67.2	30	12.3	3	1.2	-	-
(4) Metinlerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü oluşturma	57	23.4	142	58.2	39	16.0	6	2.4	-	-
(5) Türkçe’nin kullanımında özen ve dikkatlilik	65	26.6	150	61.5	26	10.7	3	1.2	-	-

Çizelge 5 - Devam

Özellikler	Çok İyi		İyi		Orta		Yetersiz		Çok Kötü	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
(6) Dersin özelliğine göre, sözcüklerin seçiminde ve yazımında özenlilik (<i>yeni-eski sözcükler, yabancı sözcüklerin yazılışı, okunuşu, anlamı, özel isimlerin özgün biçimi, kısaltmalar vb.</i>)	47	19.3	153	62.7	39	16.0	5	2.0	-	-
(7) Soyut kavramların kullanılmasında sınıf düzeyine uygunluğu	43	17.6	158	64.8	42	17.2	1	0.4	-	-
(8) Metinlerin uzunluk, içerik, biçim vb. yönlerden öğrenci düzeyine uygunluğu	50	20.5	155	63.5	37	15.2	2	0.8	-	-

Öğretmenlerin Çizelge 5'teki yanıtları bütün olarak incelendiğinde ünite dergilerindeki dil özellikleri ve yazım kuralları ile ilgili sekiz özelliğe "çok kötü" yanıtını veren öğretmen olmadığı görülmektedir.

Çizelge 5'te görüldüğü gibi, ünite dergilerinin dil özellikleri ve yazım kuralları bakımından yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla öğretmenlerden görüş istenen ilk özellik, "Genel olarak metinlerde kullanılan dilin, anlatımın, sözcüklerin ve tümce yapılarının öğrenci düzeyine uygunluğu" özelliğidir. Bu özellik için, öğretmenlerin %20.1'i "çok iyi", %69.3'ü "iyi", %9.4'ü "orta" ve %1.2'si "yetersiz" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Buna göre, ünite dergilerinde genel olarak metinlerde kullanılan dilin, anlatımın, sözcüklerin ve tümce yapılarının öğrenci düzeyine uygunluğu öğretmenlerin çok büyük bir bölümüne (%89.4) göre "yeterli", çok küçük bir bölümüne (%10.6) göre de "yetersiz" dir.

Öğretmenlerden görüş istenen ikinci özellik, "Metinlerde dolaylı anlatımdan kaçınma"dır. Bu özelliğe, öğretmenlerin %15.6'sı "çok iyi", %70.1'i "iyi", %12.7'si "orta" ve %1.6'sı "yetersiz" yanıtlarını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre, ünite

dergilerinde metinlerde dolaylı anlatımdan kaçınma durumunu öğretmenlerin çok büyük bir bölümü (%85.7) “yeterli”, çok küçük bir bölümü (%14.3) de “yetersiz” bulmaktadır.

Ünite dergilerinde “Anlatımda sadelik, açıklık ve anlaşılabilirlik” özelliği için, öğretmenlerin %19.3’ü “çok iyi”, %67.2’si “iyi”, %12.3’ü “orta” ve %1.2’si “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre, öğretmenlerin çok büyük bir bölümü (%86.5) ünite dergilerinde anlatımda sadelik, açıklık ve anlaşılabilirlik özelliğini “yeterli”, çok küçük bir bölümü (%13.5) ise “yetersiz” bulmaktadır.

Öğretmenlerden görüş istenen bir başka özellik, “Metinlerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü oluşturma”dır. Bu özellik için, öğretmenlerin %23.4’ü “çok iyi”, %58.2’si “iyi”, %16’sı “orta” ve %2.4’ü “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Buna göre, ünite dergilerinde metinlerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü oluşturma durumunu öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%81.6) “yeterli”, küçük bir bölümünün (%18.4) de “yetersiz” buldukları görülmektedir.

Ünite dergilerindeki dil özellikleri ve yazım kuralları ile ilgili olarak öğretmenlere görüş sorulan bir başka özellik, “Türkçe’nin kullanımında özen ve dikkatlilik”tir. Bu özelliğe, öğretmenlerin %26.6’sı “çok iyi”, %61.5’i “iyi”, %10.7’si “orta” ve %1.2’si “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Yanıtların bu dağılımına göre, ünite dergilerinde Türkçe’nin kullanımında özen ve dikkatlilik konusunu öğretmenlerin çok büyük bir bölümü (%88.1) “yeterli”, çok küçük bir bölümü (%11.9) ise “yetersiz” bulmaktadır.

Ünite dergilerinde “Dersin özelliğine göre, sözcüklerin seçiminde ve yazımında özenlilik (*yeni-eski sözcükler, yabancı sözcüklerin yazılışı, okunuşu, anlamı, özel isimlerin özgün biçimi, kısaltmalar vb.*)” özelliği için, araştırmaya katılan öğretmenlerin %19.3’ü “çok iyi”, %62.7’si “iyi”, %16’sı “orta” ve %2’si “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri bu yanıtlara göre, ünite dergilerinde dersin özelliğine göre, sözcüklerin seçiminde ve yazımında özenlilik durumu öğretmenlerin büyük bir bölümünce (%82) “yeterli”, küçük bir bölümünce (%18) de “yetersiz” görülmektedir.

Öğretmenlerden görüşleri istenen başka bir özellik, “Soyut kavramların kullanılmasında sınıf düzeyine uygunluk” özelliğidir. Öğretmenlerin bu maddeye verdikleri yanıtların dağılımı; %17.6’sı “çok iyi”, %64.8’i “iyi”, %17.2’si “orta” ve %0.4’ü “yetersiz” şeklindedir. Buna göre, ünite dergilerinde soyut kavramların kullanılmasının sınıf düzeyine uygunluğunu öğretmenlerin büyük bir bölümü (%82.4) “yeterli”, küçük bir bölümü (%17.6) ise “yetersiz” bulmaktadır.

Öğretmenlerden ünite dergilerindeki dil özellikleri ve yazım kuralları ile ilgili olarak görüş istenen son madde, “Metinlerin uzunluk, içerik, biçim vb. yönlerden öğrenci düzeyine uygunluğu” özelliğidir. Bu özellik için, öğretmenlerin %20.5’i “çok iyi”, %63.5’i “iyi”, %15.2’si “orta” ve %0.8’i “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Verilen bu yanıtlara göre, ünite dergilerinde metinlerin uzunluk, içerik, biçim vb. yönlerden öğrenci düzeyine uygunluğunu öğretmenlerin büyük bir bölümü (%84) “yeterli”, küçük bir bölümü (%16) de “yetersiz” bulmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin ilköğretimde kullanılan ünite dergilerinin dilsel özellikleri ve yazım kuralları ile ilgili görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%84.9) ünite dergilerini dilsel özellikler ve yazım kuralları yönünden “yeterli” buldukları, buna karşılık çok küçük bir bölümünün (%15.1) ise “yetersiz” buldukları söylenebilir.

4.3. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Görsel Düzeni İle İlgili Görüşleri

Araştırmada yanıtı aranan üçüncü soru, ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergilerinin görsel düzeninin yeterli olup olmadığıdır. Bunu saptamak için, öğretmenlerin araştırma anketinde yer alan ünite dergilerinin görsel düzeni ile ilgili dokuz özelliğe verdikleri yanıtların çözümlemesi yapılmıştır. Çözümleme sonucunda elde edilen sayısal değerler Çizelge 6’da verilmiştir.

Öğretmenlerin Çizelge 6’daki ünite dergilerinin görsel düzenine dönük dokuz özellik ile ilgili görüşlerini yansıtan yanıtları bütün olarak incelendiğinde hiçbir özellik için “çok kötü” yanıtını vermedikleri görülmektedir.

Çizelge 6
Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Görsel Düzeni İle İlgili Görüşleri

Özellikler	Çok İyi		İyi		Orta		Yetersiz		Çok Kötü	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
(1) Görsel malzemelerin konuya (<i>konuyu destekleme özelliği</i>) uygunluğu	65	26.6	128	52.5	44	18.0	7	2.9	-	-
(2) Konularda öğrenme ve öğretmeye yardımcı (<i>açıklayıcı, tamamlayıcı ve eğitici vb.</i>) görsel malzemelere (<i>resim, şema, grafik, fotoğraf, plan, harita vb.</i>) yer verilmesi	71	29.1	114	46.7	49	20.1	10	4.1	-	-
(3) Konuların işlenişinde önemli uyarıcı, hatırlatıcı ipuçlarına, imgelere (<i>soru işareti, ok, kalem, koyu yazma, kutu içinde gösterme vb.</i>) yer verilmesi	64	26.2	132	54.1	40	16.4	8	3.3	-	-
(4) Görsel malzemelerin eğitcilik ve öğreticilik özellikleri	50	20.5	141	57.8	48	19.7	5	2.0	-	-
(5) Görsel malzemelerin öğrencilerin gelişim basamaklarına uygunluğu	42	17.2	154	63.1	42	17.2	6	2.5	-	-
(6) Görsel malzemelerin estetik, netlik, açıklık, renk nitelikleri	52	21.3	143	58.6	42	17.2	7	2.9	-	-
(7) Görsel malzemelerin öğrencilerde ilgi ve merak uyandırma özellikleri	51	20.9	135	55.3	47	19.3	11	4.5	-	-
(8) Genel olarak derginin kağıt, baskı, renk kalitesi	60	24.6	160	65.6	23	9.4	1	0.4	-	-
(9) Görsel malzemelerin anlaşılabilirliği	42	17.2	165	67.6	35	14.3	2	0.9	-	-

Çizelge 6'da da görüldüğü gibi, öğretmenlere ünite dergilerinin görsel düzen bakımından yeterli olup olmadığına yönelik verilen ilk madde, "Görsel malzemelerin konuya (*konuyu destekleme özelliği*) uygunluğu"dur. Bu maddeye, öğretmenlerin %26.6'sı "çok iyi", %52.5'i "iyi", %18'i "orta" ve %2.9'u "yetersiz" yanıtlarını

vermişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin büyük bir bölümü (%79.1) ünite dergilerindeki görsel malzemelerin konuya uygunluğunu “yeterli”, küçük bir bölümü (%20.9) de “yetersiz” bulmaktadır.

Öğretmenlerden ünite dergilerindeki görsel düzenle ilgili görüş istenen ikinci özellik, “Konularda öğrenme ve öğretmeye yardımcı (*açıklayıcı, tamamlayıcı ve eğitici vb.*) görsel malzemelere (*resim, şema, grafik, fotoğraf, plan, harita vb.*) yer verilmesi” özelliğidir. Bu özellik için, öğretmenlerin %29.1’i “çok iyi”, %46.7’si “iyi”, %20.1’i “orta” ve %4.1’i “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Öğretmenlerin vermiş oldukları bu yanıtlara göre, ünite dergilerinde konularda öğrenme ve öğretmeye yardımcı (*açıklayıcı, tamamlayıcı ve eğitici vb.*) görsel malzemelere (*resim, şema, grafik, fotoğraf, plan, harita vb.*) yer verilmesi durumunu öğretmenlerin büyük bir bölümü (%75.8) “yeterli”, küçük bir bölümü (%24.2) ise “yetersiz” olarak değerlendirmektedir.

Ünite dergilerinde “Konuların işlenişinde önemli uyarıcı, hatırlatıcı ipuçlarına, imgelere (*soru işareti, ok, kalem, koyu yazma, kutu içinde gösterme vb.*) yer verilmesi” özelliği için araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin %26.2’si “çok iyi”, %54.1’i “iyi”, %16.4’ü “orta” ve %3.3’ü “yetersiz” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerinin bu dağılımına göre, ünite dergilerinde konuların işlenişinde önemli uyarıcı, hatırlatıcı ipuçlarına, imgelere yer verilmesi durumunu öğretmenlerin büyük bir bölümü (%80.3) “yeterli”, küçük bir bölümü (%19.7) de “yetersiz” bulmaktadır.

Öğretmenlerden görüşleri istenen diğer bir madde, “Görsel malzemelerin eğiticilik ve öğreticilik özellikleri” dir. Bu maddeye, öğretmenlerin %20.5’i “çok iyi”, %57.8’i “iyi”, %19.7’si “orta” ve %2’si “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Bu sonuçlara göre, öğretmenlerin büyük bir bölümü (%78.3) ünite dergilerindeki görsel malzemelerin eğiticilik ve öğreticilik özelliklerini “yeterli”, küçük bir bölümü (%21.7) ise “yetersiz” görmektedir.

Öğretmenlere ünite dergilerinin görsel düzeni ile ilgili görüşlerinin sorulduğu başka bir özellik de, “Görsel malzemelerin öğrencilerin gelişim basamaklarına uygunluğu” dur. Bu özellik için öğretmenlerin %17.2’si “çok iyi”, %63.1’i “iyi”, %17.2’si “orta” ve %2.5’i “yetersiz” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu yanıtlar, öğretmenlerin büyük bir

bölümünün (%80.3) ünite dergilerindeki görsel malzemelerin öğrencilerin gelişim basamaklarına uygunluğunu “yeterli”, küçük bir bölümünün (%19.7) ise “yetersiz” bulduklarını göstermektedir.

Öğretmenlerden ünite dergilerindeki görsel düzenle ilgili görüşleri istenen altıncı özellik, “Görsel malzemelerin estetik, netlik, açıklık, renk nitelikleri”dir. Bu özellik için, öğretmenlerin %21.3’ü “çok iyi”, %58.6’sı “iyi”, %17.2’si “orta” ve %2.9’u “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Buna göre, ünite dergilerinde görsel malzemelerin estetik, netlik, açıklık, renk nitelikleri durumunu öğretmenlerin büyük bir bölümü (%79.9) “yeterli”, küçük bir bölümü (%20.1) ise “yetersiz” bulmaktadır.

Ünite dergilerindeki görsel düzenle ilgili olarak öğretmenlerden görüş bildirmeleri istenen bir başka madde de, “Görsel malzemelerin öğrencilerde ilgi ve merak uyandırma özellikleri” dir. Bu maddeye, öğretmenlerin %20.9’u “çok iyi”, %55.3’ü “iyi”, %19.3’ü “orta” ve %4.5’i “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin büyük bir bölümü (%76.2), ünite dergilerinde görsel malzemelerin öğrencilerde ilgi ve merak uyandırma özelliklerini “yeterli”, küçük bir bölümü (%23.8) ise “yetersiz” görmektedir.

“Genel olarak derginin kağıt, baskı, renk kalitesi” özelliği için, öğretmenlerin %24.6’sı “çok iyi”, %65.6’sı “iyi”, %9.4’ü “orta” ve %0.4’ü “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre, genel olarak derginin kağıt, baskı, renk kalitesini öğretmenlerin çok büyük bir bölümü (%90.2) “yeterli”, bulmaktadır. Ünite dergilerinin bu özelliklerini öğretmenlerin çok küçük bir bölümü de (%9.8) “yetersiz” bulmaktadır.

Öğretmenlere ünite dergilerinin görsel düzeni ile ilgili olarak görüşlerinin sorulduğu son özellik, “Görsel malzemelerin anlaşılabilirliği” özelliğidir. Bu özelliğe, öğretmenlerin %17.2’si “çok iyi”, %67.6’sı “iyi”, %14.3’ü “orta” ve %0.9’u “yetersiz” yanıtlarını vermişlerdir. Yanıtların bu dağılımına göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünce (%84.8) ünite dergilerinde görsel malzemelerin anlaşılabilirliği “yeterli”, çok küçük bir bölümünce (%15.2) ise “yetersiz” görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin ilköğretimde kullanılan ünite dergilerinin görsel düzeni ile ilgili dokuz maddeye verdikleri yanıtlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük bir bölümünün ünite dergilerinin görsel düzenini (%80.6) “yeterli” buldukları buna karşılık küçük bir bölümünün (%19.4) ise “yetersiz” buldukları anlaşılmaktadır.

4.4. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Hazırlık Çalışmaları İle İlgili Görüşleri

İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergilerinin eğitsel yönden öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada yanıtı aranan dördüncü soru, ünite dergilerinin hazırlık çalışmaları bakımından yeterli olup olmadığıdır. Bu sorunun yanıtlanması amacıyla, ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin ünite dergilerinin hazırlık çalışmaları bakımından yeterli olup olmadığını belirlemeye yönelik dört maddeye verdikleri yanıtlar çözümlenerek elde edilen sayısal değerler Çizelge 7’de verilmiştir.

Çizelge 7

Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Hazırlık Çalışmaları İle İlgili Görüşleri

Özellikler	Çok İyi		İyi		Orta		Yetersiz		Çok Kötü	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
(1) Öğrencilerin yakın çevresi, gereksinimleri ve günlük yaşantısı ile ilgili olma durumu	50	20.5	134	54.9	48	19.7	12	4.9	-	-
(2) Öğrencide ünite veya konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırıp uyandırmadığı	52	21.3	133	54.5	49	20.1	10	4.1	-	-
(3) Öğrencinin bilgi ve beceri birikimine uygunluğu	43	17.6	152	62.3	40	16.4	9	3.7	-	-
(4) Öğrencileri, seviyelerine uygun araştırma, inceleme, deney ve gözlem yapmaya teşvik edip etmediği	53	21.7	126	51.6	54	22.1	11	4.6	-	-

Öğretmenlerin Çizelge 7'deki ünite dergilerinin hazırlık çalışmaları ile ilgili görüşleri bütün olarak incelendiğinde, dört özellik için de “çok kötü” yanıtını vermedikleri görülmektedir.

Çizelge 7'de görüldüğü gibi, ünite dergilerinin hazırlık çalışmaları bakımından yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla öğretmenlerden görüş istenen ilk özellik, “Öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili olma durumu” dur. Bu maddeye verilen yanıtlara göre, öğretmenlerin %20.5'i ünite dergilerinin bu özelliğini “çok iyi”, %54.9'u “iyi”, %19.7'si “orta”, %4.9'u da “yetersiz” bulmaktadır. Bu sonuçlara göre, ünite dergilerinde hazırlık çalışmalarının öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili olma durumu sınıf öğretmenlerinin büyük bir bölümünce (%75.4) “yeterli” görülmektedir. Buna karşılık bu özellik öğretmenlerin küçük bir bölümünce (%24.6) “yetersiz” görülmektedir.

Öğretmenlere ünite dergilerinin hazırlık çalışmalarına ilişkin görüşlerinin sorulduğu ikinci özellik, “Öğrencide ünite veya konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırıp uyandırmadığı”dır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %21.3'ü bu özellik için “çok iyi”, %54.5'i “iyi”, %20.1'i “orta”, %4.1' ise “yetersiz” yanıtını vermişlerdir. Buna göre, sınıf öğretmenlerinin büyük bir bölümü (%75.8) ünite dergilerinde hazırlık çalışmalarının öğrencide ünite veya konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırma durumunu “yeterli”, küçük bir bölümü (%24.2) ise “yetersiz” bulmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden görüş istenen bir diğer özellik “Öğrencinin bilgi ve beceri birikimine uygunluğu” özelliğidir. Bu özelliği, öğretmenlerin %17.6'sı “çok iyi”, %62.3'ü “iyi”, %16.4'ü orta, %3.7'si de “yetersiz” olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu yanıtlarına göre, ünite dergilerindeki hazırlık çalışmalarının öğrencinin bilgi ve beceri birikimine uygunluğunu öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%79.9) “yeterli”, küçük bir bölümünün (%20.1) ise “yetersiz” gördükleri anlaşılmaktadır.

Sınıf öğretmenlerine ünite dergilerindeki hazırlık çalışmalarına ilişkin görüşleri sorulan dördüncü ve son özellik, “Öğrencileri, seviyelerine uygun araştırma, inceleme, deney ve gözlem yapmaya teşvik edip etmediği”dir. Bu özellik için, araştırmaya katılan

öğretmenlerin %21.7'si "çok iyi", %51.6'sı "iyi", %22.1'i "orta" ve %4.6'sı da "yetersiz" olarak görüş bildirmiştir. Bu yanıtlara göre, öğretmenlerin büyük bir bölümü (%73.3) ünite dergilerinde konularla ilgili yeterli alıştırmalara yer verilmesini "yeterli", küçük bir bölümü (%26.7) ise "yetersiz" bulmuşlardır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin derslerde yardımcı kaynak olarak kullandıkları ünite dergilerinin hazırlık çalışmaları ile ilgili dört özelliğe dönük verdikleri yanıtların genel bir değerlendirilmesi yapıldığında, sınıf öğretmenlerinin büyük bir bölümünün (%76.1) ünite dergilerinde hazırlık çalışmalarını "yeterli" buldukları, buna karşılık küçük bir bölümünün (%23.9) ise "yetersiz" buldukları anlaşılmaktadır.

4.5. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Değerlendirme Çalışmaları İle İlgili Görüşleri

Araştırmanın amacı kapsamında yanıtı aranan son soru, ünite dergilerinin değerlendirme çalışmaları bakımından yeterli olup olmadığına yöneliktir. Bunu saptamak için, öğretmenlerin ünite dergilerindeki değerlendirme çalışmalarına ilişkin altı özellik için verdikleri yanıtların çözümlenmesi yapılmıştır.

Çizelge 8

Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Değerlendirme Çalışmaları İle İlgili Görüşleri

Özellikler	Çok İyi		İyi		Orta		Yetersiz		Çok Kötü	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
(1) Alıştırma, test, araştırma-inceleme, tartışma, deney ve gözlem yapma gibi etkinliklere yer verilmesi	76	31.1	117	48.0	39	16.0	12	4.9	-	-
(2) Konularla ilgili soruların, öğrencilere kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tutum vb. davranışların tamamını kapsamaması	65	26.6	131	53.7	44	18.1	4	1.6	-	-
(3) Soruların öğrencinin kendi kendini değerlendirmesine olanak vermesi	62	25.4	129	52.9	46	18.8	7	2.9	-	-

Çizelge 8 - Devam

Özellikler	Çok İyi		İyi		Orta		Yetersiz		Çok Kötü	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
(4) Soruların öğrencileri henüz kazanamadıkları bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmaya teşvik etmesi	43	17.6	137	56.1	49	20.1	14	5.7	1	0.5
(5) Araştırma, inceleme, deney ve gözlem konularının öğrencilerin farklı ilgi düzeyleri ve çevreleri dikkate alınarak belirlenmesi	45	18.4	127	52.0	57	23.4	15	6.2	-	-
(6) Değerlendirme sorularının ölçülmek istenen davranışlar yönünden yeterliliği	57	23.4	130	53.3	47	19.3	9	3.7	1	0.3

Çizelge 8’de görüldüğü gibi, öğretmenlere ilk olarak, ünite dergilerinde “Aalıştırma, test, araştırma-inceleme, tartışma, deney ve gözlem yapma gibi etkinliklere yer verilmesi” özelliği ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Öğretmenlerin %31.1’i bu özellik için “çok iyi”, %48’i “iyi”, %16’sı “orta”, %4.9’u “yetersiz” yanıtını vermişlerdir. Bu özelliğe “çok kötü” yanıtı verilmemiştir. Buna göre, ünite dergilerinin değerlendirme çalışmaları kapsamında öğrencileri alıştırma, test, araştırma-inceleme, tartışma, deney ve gözlem yapmaya teşvik etme özelliğini öğretmenlerin büyük bir bölümü (%79.1) “yeterli”, küçük bir bölümü (%20.9) de “yetersiz” görmektedir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine ünite dergilerinin değerlendirme çalışmaları bakımından yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla görüşlerinin sorulduğu ikinci özellik, “Konularla ilgili soruların, öğrencilere kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tutum vb. davranışların tamamını kapsamı”dır. Bu özellik için, araştırmaya katılan öğretmenlerin %26.6’sı “çok iyi”, %53.7’si “iyi”, %18.1’i “orta”, %1.6’sı “yetersiz” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu maddeye “çok kötü” yanıtını veren öğretmen yoktur. Buna göre, öğretmenlerin büyük bir bölümü ünite dergilerinde konularla ilgili soruların, öğrencilere kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tutum vb. davranışların tamamını kapsamı durumunu (%80.3) “yeterli”, küçük bir bölümü (%19.7) ise “yetersiz” olarak görmektedir.

Öğretmenlere ünite dergilerindeki değerlendirme çalışmaları ile ilgili görüşlerinin sorulduğu bir diğer özellik “Soruların öğrencinin kendi kendini değerlendirmesine olanak vermesi” dir. Bu maddeyi, öğretmenlerin %25.4’ü “çok iyi”, %52.9’u “iyi”, %18.8’i “orta” ve %2.9’u “yetersiz” şeklinde yanıtlamışlardır. Bu özellik için “çok kötü” yanıtını veren öğretmen yoktur. Öğretmenlerin vermiş oldukları bu yanıtlara göre, öğretmenlerin büyük bir bölümü (%78.3) soruların öğrencinin kendi kendini değerlendirmesine olanak vermesi durumunu “yeterli”, küçük bir bölümü (%21.7) ise “yetersiz” olarak değerlendirmektedir.

Ankete katılan sınıf öğretmenlerinden ünite dergilerindeki değerlendirme çalışmalarıyla ilgili görüşleri istenen başka bir özellik “Soruların öğrencileri henüz kazanamadıkları bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmaya teşvik etmesi” özelliğidir. Bu özellik için öğretmenlerin %17.6’sı “çok iyi”, %56.1’i “iyi”, %20.1’i “orta”, %5.7’si “yetersiz” ve %0.5’i “çok kötü” yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre, öğretmenlerin büyük bir bölümü (%73.7) ünite dergilerindeki soruların öğrencileri henüz kazanamadıkları bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmaya teşvik etmesi durumunu “yeterli”, küçük bir bölümü (%26.3) de “yetersiz” olarak görmektedir.

Ünite dergilerinde “Araştırma, inceleme, deney ve gözlem konularının öğrencilerin farklı ilgi düzeyleri ve çevreleri dikkate alınarak belirlenmesi” özelliği ile ilgili öğretmenlerin yanıtlarının dağılımı ise şu şekildedir: “Çok iyi” %18.4, “iyi” %52, “orta” %23.4 ve “yetersiz” %6.2 şeklindedir. Bu maddeye “çok kötü” yanıtını veren öğretmen yoktur. Bu dağılıma göre, öğretmenlerin yarısından oldukça çoğu (%70.4) araştırma, inceleme, deney ve gözlem konularının öğrencilerin farklı ilgi düzeyleri ve çevreleri dikkate alınarak belirlenmesi durumunu “yeterli”, buna karşılık küçük bir bölümü (%29.6) ise “yetersiz” olarak görmektedir.

Öğretmenlere ünite dergilerinin değerlendirme çalışmalarına ilişkin görüşlerinin sorulduğu son özellik “Değerlendirme sorularının ölçülmek istenen davranışlar yönünden yeterliliğine” dönüktür. Bu özellik için, sınıf öğretmenlerinin %23.4’ü “çok iyi”, %53.3’ü “iyi”, %19.3’ü “orta”, %3.7’si “yetersiz” ve %0.3’ü “çok kötü” yanıtlarını vermişlerdir. Bu yanıtlara göre, ünite dergilerinde değerlendirme sorularının

ölçülmek istenen davranışlar yönünden yeterliliğini öğretmenlerin büyük bir bölümü (%76.7) “yeterli”, küçük bir bölümü (%23.3) de “yetersiz” olarak görmektedir.

Ünite dergilerinin eğitsel yönden sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yardımcı kaynak olarak kullandıkları ünite dergilerinde değerlendirme çalışmaları ile ilgili altı maddeye verdikleri yanıtlar genel olarak incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin büyük bir bölümünün (%76.4) ünite dergilerindeki değerlendirme çalışmalarını “yeterli”, küçük bir bölümünün (%23.6) ise “yetersiz” buldukları söylenebilir.

4.6. Öğretmenlerin Ünite Dergilerinin Eğitsel Nitelikleriyle İlgili Diğer Görüşleri ve Önerileri

Ankete katılan öğretmenlere yöneltilen 45. ve son soru olan açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar, ankette yer alan “Ders Konularının İşlenişi”, “Dil Özellikleri ve Yazım Kuralları”, “Görsel Düzen”, “Hazırlık Çalışmaları” ve “Değerlendirme Çalışmaları” başlıkları doğrultusunda gruplandırılmıştır. Bu gruplar altında öğretmenlerin verdikleri yanıtlar aşağıdaki şekildedir:

Ders Konularının İşlenişi:

- Ünite dergilerinde verilen örnekler çevre şartları göz önünde tutularak hazırlanmalı.
- Konu anlatımında öğrencilere daha fazla etkinlik sunmalı.
- Öğrencilerin dikkatini çekici imgelere daha fazla yer verilmeli.
- Konu anlatımlarından sonra genel tekrar bölümlerine yer verilmeli.
- Konu anlatımları biraz daha kısa tutulmalı.
- Konu anlatımında ezbercilikten mümkün olduğunca kaçınılmalı.
- Okuma parçalarının seçiminde daha titiz davranılmalı.
- Türkçe bölümünde dilbilgisi bölümü arttırılmalı.

Dil Özellikleri ve Yazım Kuralları:

Ankete katılan öğretmenler dil özellikleri ve yazım kurallarıyla ilgili olarak herhangi bir görüş bildirmemişlerdir.

Görsel Düzen:

- Dergilerin genel olarak görsel çekiciliği biraz daha arttırılmalı.

Hazırlık Çalışmaları:

- Hazırlık soruları arttırılmalı.

Değerlendirme Çalışmaları:

- Değerlendirme soruları arttırılmalı.
- Değerlendirme bölümündeki testlerin cevap anahtarlarının verilmesi ihmal edilmemeli.
- Değerlendirme soruları daha titiz hazırlanmalı.

Yukarıda görüldüğü gibi genel olarak öğretmenler ünite dergilerinde testlerin artırılmasını yoğun olarak istemektedirler. Diğer görüşler ise ünite dergilerinin farklılıklarından kaynaklanan görüşler şeklindedir.

İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergilerinin eğitsel yönden öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada öğretmenlerin yanıtlarının genelini değerlendirilmesi yapıldığında ankete katılan öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%78.9) ünite dergilerini eğitsel nitelikler yönünden “yeterli”, buna karşılık küçük bir bölümünün (%21.1) ise “yetersiz” buldukları belirlenmiştir.

Araştırmanın sonucu, konuyla ilgili önceden yapılmış ilgili araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, önceki araştırmalarda, ünite dergilerinin eğitsel yönden yeterliğe sahip olmadığı yönünde görüşler yer almaktaydı. Ancak yapılan bu araştırma ile ünite dergilerinin öğretmen görüşlerine göre eğitsel yönden yeterlilik taşıdığı söylenebilir.

Beşinci Bölüm

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın sorunu, yöntemi ve bulguları özetlenerek, bu bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuca ve sorunun çözümüne yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

İlköğretim okullarının ilk beş sınıfında öğretme-öğrenme süreçlerinde ders kitaplarının yanı sıra ünite dergileri de yardımcı ders materyali olarak yoğun biçimde kullanılmaktadır. Ünite dergileri özel yayınevlerince hazırlanır ve MEB'den onay alınarak yayımlanır. Okullarda kullanılacak dergilerin seçimine öğretmenler karar verir.

Sınıf öğretmenlerinin derslerinde ünite dergilerini kullanmalarında, bu dergilerin ders kitaplarına oranla daha kısa sürede yenilenmeleri, bu nedenle daha güncel bilgileri içermeleri; bilgileri daha etkili görsel ortamlarda sunmaları; bilgilerin yanı sıra araştırma, alıştırmaya, tekrar, ödev, sınav durumları gibi eğitsel etkinliklere daha fazla yer vermeleri; öğretmen ve öğrencilere eğitim etkinlikleri sırasında kullanabilecekleri harita, levha, ünite köşeleri vb. ders araç-gereçleri sunmaları etkili olmaktadır. İlköğretimin ilk beş sınıfında öğretmenlerce derslerde yardımcı kaynak olarak çok sıklıkla kullanılmakta olan ünite dergilerinin eğitsel niteliklerinin belirlenmesine yönelik araştırmalara gereksinim vardır. Bu gereksinimin bir kesimini karşılaması için girişilen bu araştırmada ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda kullanılan ünite dergilerinin öğretmen görüşlerine göre eğitsel niteliklerinin yeterli olup olmadığının ortaya konması amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın evrenini, 2001 – 2002 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki 97 ilköğretim okulunun 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıfları bulunan 90 okulun 4. ve 5. sınıflarında görev yapan 486 sınıf öğretmeni; örneklemini ise, bu okullar arasında küme örnekleme yoluyla kura ile belirlenen 45 ilköğretim okulunun 4. ve 5. sınıflarında görev yapan 278

sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, sınıf öğretmenlerinin ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda yardımcı kaynak olarak kullandıkları ünite dergilerinin eğitsel niteliklerine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik bir veri toplama aracı ile toplanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde “SPSS” (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programından yararlanılmış ve istatistiksel teknik olarak da sayı ve yüzde kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, ünite dergilerinde “ders konularının işlenişini” genel olarak yeterli bulmaktadırlar. Ancak öğretmenlerin bir kesimi, ünite dergilerini de öğrenciyi daha fazla öğrenmeye yönlendirme, öğrenciyi bağımsız, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye yöneltme, dersin özelliğine göre açıklanması gereken sözcük ve kavramların açıklanmalarını içeren bir bölüm ile konularda çeşitli oyun yoluyla öğrenme ve eğitici-eğlendirici çalışmalara da yer verilmesi özelliklerinin geliştirilmesi gerektiği görüşündedirler.
- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, ünite dergilerinin “dil özellikleri ve yazım kuralları” ile ilgili özelliklerinin oldukça yeterli olduğu görüşündedirler.
- Ünite dergilerinin “görsel düzeni” ile ilgili özellikleri sınıf öğretmenlerinin çoğunluğuna göre yeterlidir.
- Sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu, ünite dergilerinin “hazırlık çalışmaları” ile ilgili özelliklerini eğitsel yönden yeterli görmektedirler.
- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu ünite dergilerinin “değerlendirme çalışmaları” ile ilgili niteliğini yeterli görmektedirler. Ancak bir kesim öğretmen de ünite dergilerinin bu nitelikleri kapsamında araştırma, inceleme, deney ve gözlem konularının öğrencilerin farklı ilgi düzeyleri ve çevreleri dikkate alınarak belirlenmesinin gerekli olduğu görüşündedir.

Sonuç olarak, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda yardımcı kaynak olarak kullanılan ünite dergilerinin “ders konularının işlenişi”, “dil özellikleri ve yazım kuralları”, “görsel düzen”, “hazırlık çalışmaları” ve “değerlendirme çalışmaları” yönünden eğitsel nitelikleriyle ilgili görüşleri bütün olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerin ünite dergilerinin eğitsel niteliklerini yeterli düzeyde buldukları söylenebilir.

5.2. Öneriler

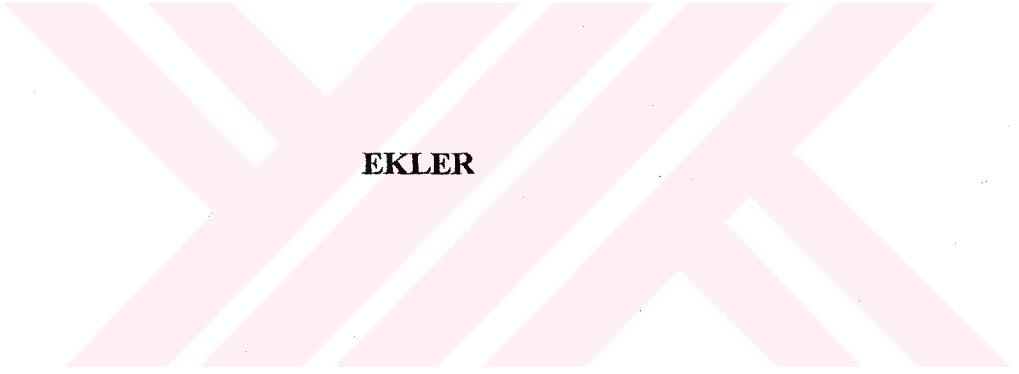
Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara dayanılarak elde edilen öneriler “ünite dergilerinin eğitsel yönden geliştirilmesine dönük öneriler” ve “yeni araştırma konularına dönük öneriler” olmak üzere iki grup altında toplanmıştır.

Ünite dergilerinin eğitsel yönden geliştirilmesine dönük öneriler:

- Ünite dergilerinde ders konularının işlenişinde öğrencilerin etkin öğrenme yaklaşımlarını kullanmaya yönlendirici uygulamalara yer verilmelidir.
- Ünite dergilerinde öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirici alıştırmalara ve öğrenme durumlarını ve düzeylerini belirlemeye dönük sınav durumlarına (test, ödev vb.) daha fazla yer verilmelidir.
- Ünite dergilerinin eğitsel nitelikleriyle ilgili ölçütler, eğitim bilimleri alanındaki yeni gelişmeler doğrultusunda MEB tarafından yeniden belirlenerek tüm ünite dergilerinin niteliklerinin bu ölçütlere uygunluğu sağlanmalıdır.

Yeni araştırma konularına dönük öneriler:

- Öğrencilerin ünite dergileriyle ilgili görüş ve tutumlarının belirlemeye dönük araştırmalar yapılabilir.
- Ünite dergilerinin eğitsel niteliklerinin artırılmasına dönük olarak konu uzmanlarının, öğretmenlerin ve diğer ilgililerin görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan araştırmalar desenlenebilir.

EKLER

EK 1**“İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIFLARDA YARDIMCI KAYNAK OLARAK
KULLANILAN ÜNİTE DERGİLERİNİN EĞİTSEL YÖNDEN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ” ARAŞTIRMA ANKETİ**

Sayın Öğretmen,

Bu anket, “İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Kullanılan Ünite Dergilerinin Eğitsel Yönden Değerlendirilmesi” amacıyla yapılan bir araştırmada gerek duyulan bilgilerin bir bölümünü sağlamak için hazırlanmıştır.

Bu araştırmada elde edilecek bulguların geçerliliği, sizlerin anketi yanıtlamadaki içtenliğinize bağlıdır. Vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır. Sizden istenen, ankette yer alan soruları dikkatle okuyup, size en uygun gelen yanıtı işaretlemenizdir. Lütfen yanıtız madde bırakmayınız.

Araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim. Saygılarımla.

Ümit ERDOĞAN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğt.Bil.(EPÖ) Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

I. Aşağıdaki sorularla ilgili seçeneklerden durumunuza uygun olanı (X) işareti ile belirtiniz. Her soru için yalnızca bir seçenek işaretlenecektir.

1. 2001-2002 öğretim yılında okuttuğunuz sınıf:

() 4. () 5.

2. Halen görev yaptığınız okulun adı:

..... İlköğretim Okulu.

3. Öğretmenlik mesleğindeki hizmet süreniz:

() 1-5 yıl () 16-20 yıl
 () 6-10 yıl () 21-25 yıl
 () 11-15 yıl () 26 ve daha yukarısı

4. En son bitirdiğiniz öğretmen eğitimi programı:

() İlköğretmen Okulu () Eğt. Fak. Sınıf Öğretmenliği Prog.
 () 2 Yıllık Eğt.Enst./ 2 Yıllık Eğt.YO. () Dört Yıllık Yüksekokul-Fakülte
 () A.Ü. AÖF Eğitim Önlisans Prog. () Dört Yıl.Yüksekokul-Fak.+ Öğrt. Sert.
 () A.Ü. AÖF Lisans Tamamlama Prog.() Başka (belirtiniz):

II. Aşağıdaki soruları 2001 / 2002 öğretim yılında okuttuğunuz sınıfta kullandığınız ünite dergisini dikkate alarak yanıtlayınız.

Kullandığınız ünite dergisinin adı :

Ders Konularının İşlenişi

	Çok İyi	İyi	Orta	Yetersiz	Çok Kötü
1. Konuların ilgili sınıf için belirlenen amaçlara uygunluğu	()	()	()	()	()
2. Konuların sosyal, ekonomik ve kültürel bütünlük içinde sunulması	()	()	()	()	()
3. Konuların öğrencilerin günlük yaşantılarında kullanabilecekleri biçimde işlenişi	()	()	()	()	()
4. Konuların öğrenci düzeyine uygunluğu	()	()	()	()	()

	Çok İyi	İyi	Orta	Yetersiz	Çok Kötü
5. İlgili sınıfın tüm derslerini kapsayacak konulara yeterli düzeyde yer verilmesi	()	()	()	()	()
6. Gereksiz ve fazla ayrıntılı bilgilere yer verilmemesi	()	()	()	()	()
7. Konuların işlenişinde, yakından uzağa, basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta vb. ilkelere uyulması	()	()	()	()	()
8. Konuların işlenişinde, öğrencilerin daha önce öğrendikleriyle ilişki kurulması	()	()	()	()	()
9. Konuların işlenişinde, öğrenciyi daha fazla öğrenmeye (<i>araştırma, inceleme, başka kaynaklardan yararlanma vb.</i>) yönlendirmesi	()	()	()	()	()
10. Konuların işlenişinde, öğrenciyi bağımsız, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye yönlendirmesi	()	()	()	()	()
11. Edinilen bilgilerden yararlanarak, sorun çözmeye, sonuç çıkarmaya, tartışmaya, karşılaştırma yapmaya yönlendirmesi	()	()	()	()	()
12. Dersler, bölümler, üniteler ve konular arasında kapsam yönünden dengelilik	()	()	()	()	()
13. Atatürk İlke ve İnkılaplarını kavratan ve benimseten metinlere yer verilmesi	()	()	()	()	()
14. Konularla ilgili güncel değişikliklerin yer alması	()	()	()	()	()
15. Dersin özelliğine göre açıklanması gereken sözcük ve kavramların açıklamalarını içeren sözlüğe yer verilmesi	()	()	()	()	()
16. Konularla ilgili çeşitli oyun yoluyla öğrenme ve eğitici – eğlendirici çalışmalara yer verilmesi	()	()	()	()	()
17. Konularla ilgili yeterli alıştırmalara yer verilmesi	()	()	()	()	()

Dil Özellikleri ve Yazım Kuralları

	Çok İyi	İyi	Orta	Yetersiz	Çok Kötü
18. Genel olarak metinlerde kullanılan dilin ve anlatımın öğrencilerin gelişim basamaklarına ve kavrama düzeyine uygunluğu	()	()	()	()	()
19. Metinlerde dolaylı anlatımdan kaçınma	()	()	()	()	()
20. Anlatımda sadelik, açıklık ve anlaşılabilirlik	()	()	()	()	()
21. Metinlerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü oluşturma	()	()	()	()	()
22. Türkçe'nin kullanımında özen ve dikkatlilik	()	()	()	()	()
23. Dersin özelliğine göre, sözcüklerin seçiminde ve yazımında özenlilik (yeni/eski sözcükler, yabancı sözcüklerin yazılışı, okunuşu, anlamı, özel isimlerin özgün biçimi, kısaltmalar vb.)	()	()	()	()	()
24. Soyut kavramların kullanılmasında sınıf düzeyine uygunluğu	()	()	()	()	()
25. Metinlerin uzunluk, içerik, biçim vb. yönlerden öğrenci düzeyine uygunluğu	()	()	()	()	()

Görsel Düzen

26. Görsel malzemelerin konuya (konuyu destekleme özelliği) uygunluğu	()	()	()	()	()
27. Konularda öğrenme ve öğretmeye yardımcı (açıklayıcı, tamamlayıcı ve eğitici vb.) görsel malzemelere (resim, şema, grafik, fotoğraf plan, harita vb.) yer verilmesi	()	()	()	()	()

	Çok İyi	İyi	Orta	Yetersiz	Çok Kötü
28. Konuların işlenişinde önemli uyarıcı, hatırlatıcı ipuçlarına, imgelere (<i>soru işareti, ok, kalem, koyu yazma, kutu içinde gösterme vb.</i>) yer verilmesi	()	()	()	()	()
29. Görsel malzemelerin eğiticilik ve öğreticilik özellikleri	()	()	()	()	()
30. Görsel malzemelerin öğrencilerin gelişim basamaklarına uygunluğu	()	()	()	()	()
31. Görsel malzemelerin estetik, netlik, açıklık, renk nitelikleri	()	()	()	()	()
32. Görsel malzemelerin öğrencilerde ilgi ve merak uyandırma özellikleri	()	()	()	()	()
33. Genel olarak derginin kağıt, baskı, renk kalitesi	()	()	()	()	()
34. Görsel malzemelerin anlaşılabilirliği	()	()	()	()	()

Hazırlık Çalışmaları

35. Öğrencilerin yakın çevresi, gereksinimleri ve günlük yaşantısı ile ilgili olma durumu	()	()	()	()	()
36. Öğrencide ünite veya konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırıp uyandırmadığı	()	()	()	()	()
37. Öğrencinin bilgi ve beceri birikimine uygunluğu	()	()	()	()	()
38. Öğrencileri, seviyelerine uygun araştırma, inceleme, deney ve gözlem yapmaya teşvik edip etmediği	()	()	()	()	()

Değerlendirme Çalışmaları

39. Alıştırma, test, araştırma-inceleme, tartışma, deney ve gözlem yapma gibi etkinliklere yer verilmesi	()	()	()	()	()
--	-----	-----	-----	-----	-----

	Çok İyi	İyi	Orta	Yetersiz	Çok Kötü
40. Konularla ilgili soruların, öğrencilere kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tutum vb. davranışların tamamını kapsamaması	()	()	()	()	()
41. Soruların öğrencinin kendi kendini değerlendirmesine olanak vermesi	()	()	()	()	()
42. Soruların, öğrencileri henüz kazanamadıkları bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmaya teşvik etmesi	()	()	()	()	()
43. Araştırma, inceleme, deney ve gözlem konularının öğrencilerin farklı ilgi düzeyleri ve çevreleri dikkate alınarak belirlenmesi	()	()	()	()	()
44. Değerlendirme sorularının ölçülmek istenen davranışlar yönünden yeterliliği	()	()	()	()	()
45. Araştırmanın amacı kapsamında kullandığınız ünite dergisi / ünite dergileri ile ilgili başka görüşleriniz varsa yazınız:					
.....					
.....					

EK 2

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.26.00.02.000/
KONU : Anket uygulaması

06.05.02*013187

VALİLİK MAKAMINA

İlimiz Anadolu Üniversitesinden alınan 25/04/2002 gün ve 324-1686 sayılı yazıda; Eğitim Bilimleri Enstitüsü Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans öğrencisi Ümit ERDOĞAN' ın" İlköğretim I.Devrede Yardımcı Kaynak olarak Kullanılan Ünite Dergilerinin Eğitsel Yönden Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması için ekli listede isimleri yazılı okullarda görevli öğretmenlere anket uygulaması için izin istenilmektedir.

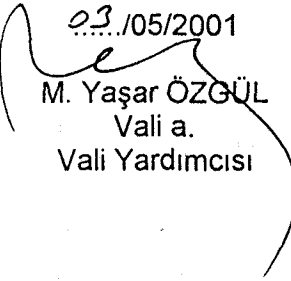
Adı geçen öğrencinin ekli listede isimleri belirtilen okullarda öğretmenlere anket uygulaması yapması, anket sonucundan müdürlüğümüze bilgi verilmek kaydıyla uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Mithat ÖZDEMİR
Milli Eğitim Müdürü

OLUR.

03./05/2001

M. Yaşar ÖZGÜL
Vali a.
Vali Yardımcısı

KAYNAKÇA

- Bacanlı, Hasan. **Gelişim ve Öğrenme**. Geliştirilmiş Üçüncü Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.
- Bilen, Mürüvvet. **Plandan Uygulamaya Öğretim**. Altıncı Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık, 2002.
- Büyükkaragöz, Savaş ve Cuma Çivi. **Genel Öğretim Metotları**. Genişletilmiş Yedinci Baskı. İstanbul: 1997.
- Can, Gürhan. "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme", **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Editör: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2, 2001, ss.207-222.
- Demirel, Özcan. **Plandan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**. Birinci Basım. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1999.
- _____. **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Usem Yayınları, 1993.
- Demirel, Özcan, S.Sadi Seferoğlu ve Esed Yağcı. **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. İkinci Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.
- Doğan, Okyay. "Ünite Dergilerine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2001.
- Erçetin, Şule, Elife Doğan ve Orhan Ergün. "İlköğretim Okullarında Yöneticilerin, Öğretmenlerin ve Velilerin Ders Kitapları İle Dergilerin Seçiminde ve Kullanımında Karşılaştıkları Sorunlar". **Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları**. Editörler: Hasan Coşkun, İsmail Kaya ve Jörg Kuglun. Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi No:11, 1996, ss. 47-58.
- Erden, Münire. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. İstanbul: Alkım Yayıncılık, 1998.
- Ergit, Şükrü. **Milli Eğitim İle İlgili Mevzuat**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 2000.
- Fidan, Nurettin. **Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Alkım Yayıncılık, ?.
- Fidan, Nurettin ve Münire Erden. **Eğitime Giriş**. Ankara: Alkım Yayıncılık, ?.
- Gökyer, Saliha. "İlköğretim Kurumları Birinci Kademesinde Okutulan Öğrenci Dergilerine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- Güleryüz, Hasan. **İlköğretim Okulu Programı**. İkinci Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.

Gürkan, Tanju. “Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Temel Kavramlar”, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Editör: Ersan Sözer. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1, 2000, ss.1-14.

_____. “Eğitim, Öğretim ve Programlarla İlgili Temel Kavramlar”, **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Editör: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2, 2001, 1-14.

Hesapçioğlu, Muhsin. **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. İkinci Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım, 1992.

Kalsen, Cemal. “İlköğretim 1-5. Sınıflarında Okutulan Ünite Dergileri İle İlgili Öğretmen, Yönetici ve Veli Görüşleri”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Yedinci Basım. Ankara:3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.Şti., 1995.

Kaya, Zeki. “Ders Kitabı Seçimi”, **4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 2**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1999, ss. 261-270.

Kemertaş, İsmet. **Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri**. Geliştirilmiş Dördüncü Baskı. İstanbul: Birsen Yayınevi, 2001.

Kılıç, Abdurrahman ve Serdal Seven. **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**. Birinci Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.

Kocaoluk, Fatma ve Mehmet Şükrü Kocaoluk. **İlköğretim Okulu Programı**. İstanbul: Kocaoluk Yayınevi, 2002.

Koçak, Kemal. **Öğrenci Dergilerinin Eğitime Katkısı (Alan Araştırması)**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1995.

MEB. “2002 Yılında Tavsiyesi Uygun Bulunan Eğitim Araçları ve Öğrenci Dergileri”. **Tebliğler Dergisi**. 65, 2542: 909-911, 2002.

_____. “Eğitim Araçları İnceleme Yönetmeliği”. **Tebliğler Dergisi**. 62, 2504: 498-505, 1999.

_____. Ders Kitapları Yönetmeliği. **Resmi Gazete**. 22297; 29.5.1995 .

_____. “Ders Kitapları Yönetmeliği”. **Tebliğler Dergisi**. 58, 2434: 597-605, 1995.

_____. İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. **Resmi Gazete**. 21308; 07.08.1992.

Özdamar, Kazım. **Paket Programla İle İstatistiksel Veri Analizi I**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No:11, 1997.

- Özer, Bekir. "Öğrenmeyi Öğretme", **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Editör: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2, 2001, ss.161-174.
- Özyüksel, Selim. "İlkokullarda Dergicilik", **Çağdaş Eğitim**. 126: 24-25,1987.
- Sağlam, Mustafa. "Öğretimi Etkileyen Etmenler", **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Editör: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2, 2001, ss. 77-94.
- Sözer, Ersan. "Öğretimde Strateji, Yöntem ve Teknikler", **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Editör: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2, 2001, ss.95-122.
- Tan, Şeref, Yücel Kayabaşı ve Alaattin Erdoğan. **Öğretimi Planlama ve Değerlendirme**. Geliştirilmiş Dördüncü Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık, 2003.
- Tan, Şeref ve Alaattin Erdoğan. **Öğretimi Planlama ve Değerlendirme**. Geliştirilmiş İkinci Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık, 2001
- Tandoğan, Mahmut. **Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler**. Birinci Baskı. Editör: Bekir Özer. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 564, 1998.
- Taşdemir, Mehmet. "Okullarımızda Kaynak, Yardımcı Kaynak (Dergiler) Problemi". **Çağdaş Eğitim**. 203: 24-25, 1994.
- Turan, A.Cihat. "Eğitim-Öğretimde Ünite Dergilerinin Yeri ve Önemi", **Çağdaş Eğitim**. 121: 24-25, 1994.
- Uçar, Metin. "İlköğretimde Ders Araç-Gereçleri Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
- Yaşar, Şefik. "Öğretimde Araç ve Gereç Kullanımı", **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Editör: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2, 2001, ss.143-160.